प्रमुख व्यवस्थापक
विद्यासागर रञ्जित
फोन: ४२५ ८९५५

व्यवस्थापकहरू
चिनीकाजी महर्जन
फोन: ४२५ ३१८२
ज्ञानेन्द्र महर्जन
फोन: ४२७ ६९०८

सह-व्यवस्थापक
ध्रुवरत्न स्थापित

सम्पादक
भिक्षुणी वीर्यवती
फोन: ४२५ ९४६६

प्रधान सम्पादक
भिक्षु अश्वघोष महास्थविर
४२५९११० (संघाराम विहार, ढल्को)

प्रकाशक र विशेष सल्लाहकार
भिक्षुणी धम्मवती
फोन: ४२५ ९४६६

कार्यालय
धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी
धर्मकीर्ति विहार
श्रीघ: नघ:टोल

पोष्ट बक्स नं. ४९९२
काठमाडौं
फोन: ४२५ ९४६६

बुद्ध सम्वत् २५५५
नेपाल सम्वत् ११३१
इस्वी सम्वत् २०११
बिक्रम सम्वत् २०६८

विशेष सदस्य	रु.	१०००/-
	वा सो भन्दा बढी	
वार्षिक	रु.	१००/-
यस अङ्कको	रु.	१०/-

धर्मकीर्ति
(बौद्ध मासिक)
THE DHARMAKIRTI
A Buddhist Monthly

12th OCTOBER 2011

वर्ष- २९	अङ्क- ६	कर्ति पुन्हि	आश्विन २०६८

सबै प्राणी दण्ड देखेर डराउँछन्, सबै मृत्यु देखेर डराउँछन्। त्यसैले सबै प्राणीलाई आफू समान सम्झेर घात नगर्नु र नगराउनु।

सबै प्राणी दण्ड देखेर डराउँछन्, सबैलाई आफ्नो प्राणको माया हुन्छ। त्यसैले सबै प्राणीलाई आफू समान सम्झी घात नगर्नु र नगराउनु।

आफ्नो सुखको लागि सुख इच्छा गर्ने प्राणीहरूलाई दण्डले प्रहार गर्ने व्यक्तिलाई पछि सुख प्राप्त हुँदैन।

मूर्खहरूले पाप कर्म गर्ने समयमा पापकर्मले दु:ख प्राप्त हुनेछ भन्ने थाहा पाउँदैनन्। तर पछि पापकर्मको फल भोग गर्नुपर्ने समयमा आगोले पोले जस्तै पोली दु:ख भोग्नुपर्ने हुन्छ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

▪ सम्पादकीय ▪

रातदिन वृद्धि हुने पुण्य कर्म

एक दिन एक जना सज्जन व्यक्ति बुद्धसमक्ष पुगी प्रश्न गऱ्यो– भो श्रमण गौतम ! रातदिन वृद्धि हुने पुण्य कार्य कुन हो ? प्रश्नको उत्तरमा बुद्ध भन्नुहुन्छ–

आरामरोपा, वनरोपा ये जना सेतु कारका,
प्रपंच उदपानं च ये ददन्ति उपस्सयं,
तेसं दिवा च रत्तो च सदा पुञ्ञं पवड्ठति ।

(संयुक्त निकाय)

अर्थात्, कसैले जनताको हितहुने गरी फुलबारी, फलफूलको बगैंचा, वृक्षारोपण गरेर जङ्गल बढाउँछ, खोला नदी तर्नलाई पुल बनाउँछ, बटुवाहरूलाई आराम गर्न मिल्ने पाटी, पौवा बनाइदिन्छ, पानीको प्यास मेटाउनको लागि कुवाँ, पोखरी आदिको व्यवस्था गर्छ, यातायातको सुविधा मिलाईदिन्छ भने उसको रातदिन पुण्य बढ्छ ।

पच्चीससय वर्ष पहिले गौतम बुद्धले भन्नुभएको कुरा वातावरणीय सुधार र संरक्षणको लागि आज पनि सान्दर्भिक र समसामयिक छ ।

बुद्धकालीन राजाहरूले बुद्धको शिक्षा अनुरूप जनताको हित हुने काम गरीराखेको कुरा पालि साहित्यमा ठाउँ-ठाउँमा उल्लेख भएको पाइन्छ ।

बुद्ध परिनिर्वाण (मृत्यु) पछि २१६ वर्षमा राजा अशोकले बुद्धको शिक्षा अनुसार जनताको हितको लागि सडकको दायाँ-बायाँ वृक्षारोपण गरिदिनुभएको, बटुवाहरूको लागि पिउने पानीको व्यवस्था गरिदिनु भएको र पशुहरूलाई समेत उपचारको लागि अस्पताल बनाइदिनु भएको कुरा ठाउँ-ठाउँमा शिला स्तम्भमा उल्लेख भएको पाइन्छ । असंख्य फूलको बगैंचा बनाइ दिएको धेरै नै उल्लेख भएको पाइन्छ ।

खोला र नदी तर्न पुल आदि बनाइदिएको धर्मको कार्य र जनहित हुने पुण्यकार्य हो ।

श्रीलंकाको इतिहास पढ्दा खेरी दुट्ठगामिनी, पराक्रम बाहु, बुद्धदास आदि राजाहरूले बुद्ध शिक्षा अनुरूप जनहित हुने फूलबारी, वृक्षारोपण, पोखरी र अस्पताल बनाइदिनु भएको कुरा उल्लेख भएको पाइन्छ ।

गौतम बुद्धले अर्को प्रसङ्गमा रोगीको सेवा गर्नु पनि ठूलो पुण्य कार्य हो भन्नुभएको छ । उहाँ स्वयम् आफूले रोगीको सेवा गर्नुभएको बुद्धकालीन घटनाहरूले बताइरहेको छ ।

एकदिन बुद्धको करूणा दृष्टिमा एकजना असहाय पूतिगततिस्स नाम गरेको भिक्षु पर्नुभयो । ती भिक्षु बिरामी भई शरीरभरी खटिरा आई पीप बगीरहेकोले असाध्यै दु:ख पाइरहेको थियो । उसलाई विचार पुऱ्याउने कोही थिएन । उसँगै बसेका भिक्षुहरूले पनि घिन मानेर बिरामी भिक्षुको नजिकसम्म पनि जाँदैनथे । सुतेकै ओछ्यानमा दिशा-पिशाब गरी ती भिक्षु नरकसरी दु:ख भोगिरहेको थियो ।

भगवान बुद्ध सरासर ती बिरामी भिक्षुकहाँ पुग्नुभयो । उहाँ आफैंले ती भिक्षुलाई मनतातो पानीले जिउ सफा गरिदिनुभयो । बिरामी भिक्षुको लुगा फेरि दिनुभयो । बुद्ध स्वयम् आएर सेवा गर्नुभएको देखेर ती भिक्षुलाई साऱ्है आनन्दको अनुभव भयो । ती भिक्षुले सम्पूर्ण दु:खबाट मुक्त भएको अरहत्व प्राप्त गऱ्यो । जीवन मुक्त भयो ।

त्यसबेला भगवान् बुद्धले भिक्षुहरूलाई भेलागरी भन्नुभयो– हे भिक्षुहरू ! तिमीहरू आमा, बुबा, घरगृहस्थी सबै त्यागेर प्रव्रजित भएका छौ । तिमीहरूले नै एकआपसमा रोगी भिक्षुको सेवा नगरे कसले गर्ला र ? हे भिक्षुहरू ! म भन्दछु– “यो गिलानं उपट्ठाति, सो मं उपट्ठाति” अर्थात् जसले रोगीको सेवा गर्दछ, उसले बुद्धको सेवा गरेको हुन्छ ।

प्रसङ्ग बदलुँ, श्रीलंकामा महिनाको एकचोटी भिक्षुहरू अस्पतालमा गई गरीब बिरामीहरूलाई औषधि किनेर दिनेगर्दछन् । बुद्धको उपदेश भएको पर्चा र पुस्तक बाँडेर दिन्छन् । धर्मको कुरा सुनेर पढेर मन आनन्द हुँदा रोग छिटो निको हुने गरेको समाचार सुन्न पाइन्छ । यो पनि रातदिन पुण्य वृद्धि हुने कार्य हो । बुद्धशिक्षा पालन गरी हामीले पनि यसरी नै रातदिन पुण्य वृद्धि हुने कार्य गर्न सकौं ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

विपश्यना शिविर र आत्मदर्शन

✍ सत्यनारायण गोयन्का

अनुवादक- विश्व शाक्य

सातौं दिन

साधनाको सात दिन पूराभयो । अब त तीन दिनमात्र बाँकी रहन गएको छ । अभ्यासको गहिराइसम्म पुग्नको लागि तीन दिन पनि पर्याप्त नै हुन्छ ।

एउटा महत्त्वपूर्ण कुरा नबिर्सिकन यस मार्गमा हिँड्नु पर्ने हुन्छ कि अभ्यासको निरन्तरता नै सफलताको साँचो हो । जति निरन्तर अभ्यास जारी रहन्छ उति गहिराइमा डुबुल्की मार्दै जान सक्ने होइन्छ ।

जुन काम गरिरहनुभएको छ, त्यो धेरै सरल र सोझो छ । कुनै गुह्य रहस्य छैन । शरीरको कुनै कसरत पनि होइन जो सामान्य व्यक्तिले गर्न नसकोस् । कुरा सफा छ । आफ्नो श्वासलाई हेर्न शुरू गर्‍यौं । श्वासलाई हेर्दा–हेर्दा श्वासको स्पर्श अगाडि आउन थाल्यो र त्यसैलाई हेर्न थाल्यौं । फेरि कुनै समवेदना अगाडि आउन थाल्यो । समवेदनालाई हेर्न थाल्यौं । त्यसपछि फेरि शरीरभित्रको सूक्ष्म अवस्थाको अनुभूति हुन थाल्यो । यो निरन्तरताको प्रतिफल अनुभूतिहरूको गहिराइसम्म जानको लागि यस निरन्तरता धेरै काम दिने हुन्छ तर पुरानो आदतको कारण हामी कुनै पनि कामलाई आवश्यक निरन्तरता दिन नै चाहँदैनौं । केही समय काम गर्छौं र फेरि छाडिदिन्छौं । यदि साधनामा पनि यस्तो हुन लाग्यो भने मन बाहिरी सतहमा मात्र अल्झिरहनेछ, भित्रि तहसम्म पुग्न पाउँदैन ।

यसैकारण कुराकानी गर्नमा रोक लगाएको । आर्य मौनको अनुशासन पालन गर्न लगाइन्छ । यो आर्य-मौन भनेको के हो ? मुख-बन्द गर्‍यो भने त केवल शब्दमात्र रोकियो र शब्दमात्र मौन भयो । आर्य-मौन भनेको त शरीर, वाणी र मन तीनवटैको मौनता हो । तीनैवटालाई मौन गर्नु हो । निरन्तरता बनाइराख्नको लागि आर्य-मौनको ठूलो आवश्यकता छ । वाणी र कार्यलाई मौन राख्न सक्यौं भने मात्र मन शान्त रहन सक्छ ।

अब बाकी तीन दिन छ– त्यसमा साधनाको निरन्तरतालाई अगाडि बढाउनु छ । अब त चौबीस घण्टा मौन बसेर नै साधना गर्नुछ । जति बेरसम्म आँखा बन्द गरेर ध्यान बस्ने समय हुन्छ त्यतिन्जेल आ-आफ्नो ठाउँमा आँखा चिम्लेर बसिरहेकै हुन्छौं बाँकी जुन समय हुन्छ, अब उप्रान्त, हिँड्दा, डुल्दा, नुहाउँदा, खाना खाँदा, चिया-दूध पिउँदा अर्थात् जे सुकै काम गर्दा पनि त्यसलाई थाहापाइर ाख्नेछौं यसको साथ-साथ शरीरको जुन भागमा हलचल हुन्छ त्यसको सम्वेदनालाई पनि महसूस गरिराख्नेछौं, अथवा आराम गरिराख्दा वा बसिरहँदा आँखा खुल्ला नै भएपनि भित्र के भैरहेछ त्यो जानिरहेका छौं । मनलाई सजग राखिराख्ने छौं, जागरूक गरिरहनेछौं, सचेत पारिरहनेछौं । जो भैरहेछ, त्यसलाई जानिरहेछौं । रात पर्‍यो, ओछ्यानमा सुत्यौं । रात सुत्नको लागि हो । सुत्यौं,आँखा बन्दगर्‍यौं तर निद्रा लाग्नुभन्दा पहिले फेरि एकपटक शरीरलाई हेरी अनित्य बोधको चैतन्य जागृत गरायौं । चैतन्य अवस्था हुँदा हुँदै निद्रा लाग्यो । सारै राम्रो ! बिहान ब्युँझँदा यही चैतन्य साथ ब्युँझिनेछ । अक्सर यस्तो पनि हुन थाल्ने हुन्छ कि सुतिरहेछ, भित्रको चैतन्य जागृत अवस्थामै हुन्छ । निद्रा पनि लागे झैं भैरहेको हुन्छ र सचेत पनि भैरहेको जस्तो हुन्छ । यस्तैमा सारा रात बित्ने हुन्छ । आधा निद्रा-आधा जागृति । कहिलेकहीं त पूरा जागृतिमै रात बित्ने हुन्छ । निद्राको नामोनिसान हुँदैन र पनि , यदि सारा रात अनित्यबोधको चैतन्यमा जागृत रहेको हो भने बिहान ब्युँझँदा शरीर हल्कापन महसूस हुनेछ , जसरी गहिरो निद्राबाट ब्युँझँदा हुन्छ ।

हामीले शरीरलाई पूरा आराम दिएर सुताएर राख्यौं । मनलाई पनि आराम चाहिन्छ । समतामा स्थितरहँदा मनलाई जति आराम प्राप्त हुन्छ । त्यो भन्दा धेरै गुणा बढी आनन्द समतापूर्ण जागृत अवस्थामा हुन्छ । त्यसैले भनिन्छ– “दुनिया सुतिरहेको हुन्छ, योगी ब्युँझिरहेको हुन्छ ।” कसरी ब्युँझि रहन्छ ? यस चैतन्यस्थितिमा जागृत हुन्छ । उसलाई निद्राको आवश्यकता नपर्ने हुन्छ जून मनले वर्तमान स्थितिलाई केवल द्रष्टाभावले मात्र हेरिरहने हुन्छ त्यसलाई बडो आराम प्राप्त हुने हुन्छ । जुन मन वर्तमान स्थितिबाट उत्तेजित भैरहेको हुन्छ, व्याकुल भैरहेको हुन्छ , आफ्नो सन्तुलन हराइरहेको हुन्छ त्यस्तोलाई कहाँबाट शान्ति प्राप्त हुन सक्छ । यस्तो स्थितिमा जीउ गह्रौंपन भैहाल्छ । मनको सन्तुलनलाई बिगार्न नदिने यहि नै त साधना हो । सबै स्थितिलाई तटस्थ भावले हेर्दै जानुहोस् तर याद गर्नुहोस् जागृति ल्याउने नाममा जोर जबरजस्ती नगर्नुहोस् । *क्रमशः*

Downloaded from http://www.dhamma.digital

बौद्ध विश्वास-९

के.श्री धम्मानन्द
अनुवादक- प्रकाश बज्राचार्य

आज आधुनिक विश्वमा बुद्ध धर्म एक सभ्यताप्रेरक शक्तिको रूपमा रहेको छ। सभ्यताप्रेरक शक्तिको रूपमा बुद्ध धर्मले अनगिन्ति मानिसहरूमा आत्म सम्मान र उत्तर दायित्वको भाव जगाउँछ र थुप्रै राष्ट्रहरूको वीर्य शक्तिलाई उत्तेजित गरिदिन्छ। यसले मान्छेलाई उसैको विचार शक्ति संग अपील गरेर मानसिक प्रगतिको लागि उस्काउँछ। यसले जनतालाई धर्म र राष्ट्रको संकुचित भाव र कट्टरपना छाडेर सहन शक्तिको विकास गर्न टेवा दिन्छ। यसले मन निर्मल र संयमीपारी नागरिकहरूलाई सुधार्छ र पशु प्रवृतिलाई हटाउँछ। छोटकरीमा, बुद्धधर्मले मान्छेको सारा भविष्य उसको आफ्नै हातमा छ। उच्च लक्ष्य हासिल गर्न आफ्नो शक्ति र परिज्ञानको विकाश गर्ने क्षमता ऊ आफैसंग छ भन्ने सिकाएर आत्मविश्वासको भावलाई जागृत गर्छ।

२००० वर्ष भन्दा बढि समयदेखि बुद्ध धर्मले झण्डै एक तिहाई मानव समाजको मानसिक अभावताको पूर्ति गर्दै आएको छ। आज पनि बुद्ध धर्मको अपील उत्तिकै बलियो छ।

बुद्धको शिक्षाहरू मानव समाजको सबभन्दा धनी मानसिक स्रोतहरू मध्ये एक रहेको छ किनकि यिनीहरूले मानव प्रयासको क्षितिजलाई खालि मान्छेको सदाअसंतुष्ट आवश्यकता र भूखहरूमा मात्र समर्पित नगरी यस भन्दा माथि उठाइदिएको छ। यसको विशाल स्वरूपले गर्दा जीवन प्रति बुद्धको दृष्टिकोणमा विद्वानहरूलाई तान्ने शक्ति छ; ती विद्वानहरू जसले आफ्नो (र अरूका) मन-थकित र खालिपारि सके।

बुद्ध धर्मले गर्नसक्ने अर्को अपील यो छ कि यो यथार्थवादी छ र विश्व र जीवनको सत्य स्वरूप प्रस्तुत गर्दछ। यसले मानिसलाई मूर्खहरूको स्वर्ग (काल्पनिक स्वर्ग) तिर जालझेल गरेर तान्दैन, न त यसले मानिसहरूलाई सबै प्रकारका काल्पनिक भय र दोषिपना देखाएर तर्साउने र कष्ट दिने काम नै गर्छ। बुद्ध धर्मले ठिकसंग र मूर्तरूपमा हामीलाई यो भन्छ कि हामी को हौं, हाम्रो चारैतिरको संसार के हो र हामीलाई पूर्ण मुक्ति, शान्ति, आनन्द र सुखको बाटो देखाइ दिन्छ।

यदि आजको मानवलाई अधर्मबाट बचाउनु परेको छ भने बुद्ध धर्म नै सबभन्दा प्रभावशाली गाडी हो। किनकि बुद्ध धर्म त्यो मानव धर्म हो जसको संस्थापक त्यो मान्छे थियो जसले आफ्नो शिक्षाको विकास गर्न कुनै पनि दैवी प्रेरणा हस्तक्षेपको सहयोग लिएन। यस्तो युगमा जसमा मान्छे भौतिक जगतलाई नियन्त्रण गर्न सफल भएकोले आकुल व्याकुल भइरहेको छ, मान्छेले पछाडि फर्केर आफूले गरेको सबभन्दा गाह्रो विषयको नियन्त्रण-आफैको नियन्त्रणका सफलताका रिकर्डहरू लिएर हेर्न चाहन सक्छ यसै धर्मलाई आफ्ना थुप्रै समस्या र शंकाहरूको उत्तरका रूपमा पाउने छ।

आज बुद्ध धर्मले पश्चिमी समाजलाई पनि तानिराखेको कारण यसमा कुनै अन्धविश्वास छैन र यसले तर्क र हृदय दुबैलाई सन्तुष्ट पार्छ। यसले आत्मविश्वासको साथै अरू प्रतिको सहनशक्तिमा पनि जोड दिन्छ। यसले विज्ञान, धर्म, दर्शन, मनोविज्ञान, नीति शास्त्र र कलालाई अंगाल्छ। बुद्ध धर्मले मान्छे आफै मात्रै आफ्नो वर्तमान जीवनको श्रृष्टिकर्ता हो र ऊ नै आफ्नो भाग्यको एक्लो नक्साकार हो भनी औंल्याउँछ यस्तो छ बुद्ध धर्मको प्रकृति।

बौद्ध नीति

बौद्ध नीति मान्छेले आफ्नै काममा लाग्ने उद्देश्यहरूको लागि बनाएका कृत्रिम वा स्वेच्छाचारी सिद्धान्तहरू होइनन्। न त तिनीहरू जबर्जस्ती लादिएका नै हुन्। मान्छेले बनाएका नियमहरू र सामाजिक चलनहरू बौद्ध नीतिशास्त्रको आधार बन्दैन।

आजको संसार डाँवाडोल स्थितिमा छ; परम्परागत मूल्यहरू उल्ट्याइदै छन्। भौतिक शंकाका शक्तिहरूले आफ्नो किरण परम्परागत नैतिकतातिर फर्काएका छन्। तैपनि संस्कृति र सभ्यतासँग सम्बन्ध राख्ने कुनै पनि व्यक्तिले व्यवहारिक नीतिहरूसंग पनि आफ्नो सम्बन्ध राख्ने छ। किनकि नीतिशास्त्र मानव चालचलनसंग सम्बन्धित छ। यो हाम्रो आफ्नै बिचको सम्बन्ध र अरूसंगको सम्बन्धसंग सम्बन्धित छ।

नीतिशास्त्रको आवश्यकता यो तथ्यबाट उठ्छ कि मान्छे प्राकृतिक रूपले आफैमा परिपूर्ण छैन; उसले असल बन्नलाई अभ्यास गर्नु पर्छ। यसरी नैतिकता प्रत्येक व्यक्तिको लागि जीवनको सबभन्दा महत्वपूर्ण पक्ष हुन आउँछ। *क्रमशः*

Downloaded from http://www.dhamma.digital

leIf'hLjg ;lhnf]5}g

✍ भिक्षु अश्वघोष

हुनत भिक्षुको रूप देख्ने बित्तिकै कसैको मन प्रफुल्ल भई दु:ख र शोक हराएको महशूस हुन्छ । एकदिन सम्राट अशोकको मन कुनै कारणवश अशान्त हुन पुग्यो । त्यसैले उहाँले झ्याल बाहिरको दृष्य हेरिरहनु भएको थियो । त्यही समय एकजना भिक्षु शान्तपूर्वक हिंडिरहनु भएको देख्नुभयो सम्राटले । जसले गर्दा उहाँको अशान्त मनले शान्ति अनुभव गऱ्यो ।

म (लेखक) राष्ट्रिय सभामा रहँदा तत्कालिन मान-नियहरू लगायत अन्य कर्मचारीहरूले यसरी भन्नेगर्थे– "राष्ट्रिय सभामा एकजना भिक्षुको उपस्थितिले वातावरण नै अर्को भएको छ । कसैले भन्नेगर्छ– "घरबार, आमाबुबा त्यागेर आएको भिक्षु राष्ट्रिय सभामा सहभागी हुन सुहाउँदैन ।" कसैले भन्नेगर्छ– "एकछाक मात्र खाना खाएर अविवाहित जीवन बिताउने र अरूले दिएको एकछाक खाई सन्तुष्ट बनेर जीवन बिताउने भिक्षुहरूको जीवन कति आनन्दमय जीवन !

बर्माका मैण्डौं राजाले भिक्षुहरूप्रति खूब श्रद्धापूर्वक मान-सम्मान व्यक्त गर्नुहुन्थ्यो रे । बेलुका खाना नखाई अविवाहित जीवन बिताउने भएकोले । मैण्डौं राजा बेलुका एकछाक पनि खाना त्याग्न नसक्ने र राती महारानी बिना सुत्न नसक्ने व्यक्ति थिए रे । यही कारणले होला उनलाई भिक्षुहरूको परिशुद्ध जीवन प्रति श्रद्धा उत्पन्न हुन्थ्यो रे ।

कसैकसैलाई त भिक्षु रूप देख्ने बित्तिकै आँखाको कसिंगर जस्तै अप्रिय लाग्ने गर्छ । उनीहरू विचार गर्छन्– "काम गर्न अल्छि लागेर अरूको कमाईबाट प्राप्त खाना खाएर मोज मज्जासँग बस्ने मनसायले मानिसले पहेंलो लुगा लगाएर भिक्षु बन्छन् । जे होस् मानिसको आ-आफ्नै धारणा हुन्छन् ।

श्रीलंकाका प्रशिद्ध विद्वान प्रियदर्शी महास्थविरले २६ नोबेम्बर १९८४ का दिन बनेपास्थित ध्यानकुटी विहार मा सञ्चालित प्रवचन समारोहमा भन्नुभएको थियो– "भिक्षु जीवन स्वतन्त्र र सबैको हक भएको सामूहिक जीवन हो । विहार भनेको सामूहिक स्थान हो । त्यहाँ धेरै श्रद्धावान मानिसहरू गएर ज्ञानको कुरा सिक्न सक्छन् । देख्दाखेरी हलुका र राम्रो लागेपनि भिक्षु जीवन धेरै दु:खपूर्ण जीवन हो । अर्काको भरमा बाँच्नुपर्ने जीवन ।

कुनै धार्मिक स्थलको दान कार्यक्रममा हात थापी दान लिनुपर्दा आङ्ग सिरिङ्ग हुनेगर्छ । करेन्टले छोए जस्तै । आजभोलि हाम्रो नेपालका कुनै-कुनै ठाउँमा दान दिने व्यक्तिहरू भन्दा दान लिने भिक्षु-भिक्षुणीहरूको संख्या बढी हुने गरेको देखिन्छ । भगवान् बुद्ध भन्नुहुन्छ– "**परपटिबद्धा मे जीविकाति अभिन्हं पच्च वेक्खितब्बं**" अर्थात् अर्काको भरमा आवद्ध भएको भिक्षु जीवन हो । यस कुरालाई भिक्षुहरूले सदा सम्झिराख्नुपर्छ ।

दान दिने व्यक्तिहरू पनि विभिन्न प्रकारका हुने गर्छन् । कसैले शुद्ध मन सहित दान दिने गर्छन् । कसैले आफू दानी व्यक्ति भनी देखाउनको लागि दान दिने गर्छन् । भिक्षुहरूलाई दान गरेकोले धन सकियो भनी चित्त दु:खाउने मानिसहरू पनि छन् । फेरि भिक्षुहरूलाई दान दिएर झन् लाभ बढ्दै गएको भन्दै हर्षित हुने व्यक्तिहरू पनि छन् ।

कहिले काहिं मेरो मनमा कुरा उठ्ने गर्छ– "साधारण मानिसहरूले दिएको दान लिएर बाँच्न सजिलो छैन । राम्रो लाग्दैन । अरूलाई ज्ञानगुणका कुरा सुनाउन सकेन र आफूसँग गुणधर्म केही पनि रहेन भने पनि दान लिएर खाएको पचाउन सकिन्न कि भन्ने शङ्का उत्पन्न हुने गर्छ । भगवान् बुद्धले धेरैपटक भिक्षुहरूलाई अर्ती दिंदै भन्नुभएको कुरा सम्झन पुग्छु– "भिक्षुहरू ! राष्ट्रपिण्ड (जनताले दिएको खाना) पचाउन सजिलो छैन, यदी तिमीहरूको मन राम्रो छैनभने । कुनै भिक्षुहरूलाई अर्ती दिनुहुँदै भगवान् बुद्धले यसरी भन्नुभएको थियो– "**बलिबद्दोव जीरति**" अर्थात् गोरु जस्तै खाना मात्र खाएर मोटाएर बाँचिरहेका छौ ।

साँचो अर्थमा भन्ने हो भने भिक्षु भएर बाँच्न त्यति सजिलो कुरो होइन । भुइँमा सुत्न परेपनि, चीसो र बासी खाना खानपरे पनि चुपचाप सहेर खानुपर्ने हुन्छ । आजको युगमा २५ सयवर्ष पहिलेको नियम पालन गर्नुपर्ने जीवन हो भिक्षु जीवन । साधारण र धार्मिक मानिसहरूको विश्वास र विचार अनुसार भिक्षुले ढुङ्गाको मूर्ति जस्तै रहनुपर्ने हुन्छ ।

तर यसरी विचार गर्नु अव्यवहारिक र अस्वाभाविक नभए तापनि उचित ठहरिंदैन । किनभने २५ सय वर्ष पहिले को नियम अनुसार नियमलाई समातिराख्नु असम्भव नभए तापनि गाऱ्हो चाहिं पक्कै छ । गौतम बुद्धले मृत्यु शैय्यामा रहनु हुँदा भन्नुभएको थियो– "भिक्षु संघको सहमति भएमा स-साना नियमहरू छोडे पनि आपत्ति छैन ।"

तर भिक्षुहरू सहमत नहुँदा नियम पालन गर्न

Downloaded from http://www.dhamma.digital

नसक्दा पनि नियम फेर्न नमानी कट्टरपन्थी बनेका थिए थेर वादी भिक्षुहरू ।

आजको युगमा गृहस्थीहरूको श्रद्धापात्र बन्नको लागि भिक्षुहरूले उपासकहरूको इच्छा पनि पूरा गर्नुपर्ने अवस्था आउने देखिन्छ । मतलब उनीहरूलाई उपकार हुने काम पनि गरिदिनुपर्ने हुन्छ । उदाहरणको लागि विहारमा रहेको गलैंचा, सुकुल, खाना पकाउने भाँडाकुँडा उधारो लिन आउँदा दिनसक्नुपर्ने हुन्छ । पैसा उधारो लिन आउँदा दिन सक्नुपर्छ । रोजगार चाहेकालाई काम दिने मालिकसँग सम्पर्क गराइदिने, क्याम्पस प्रमुख र प्रधान अध्यापकसँग सम्पर्क गराइदिने मात्र होइन अपराध मामलामा जिल्लाधिशसँग भेटघाट गराइदिने काम समेत गराइदिन सक्नुपर्ने हुन्छ ।

आजभोलि भिक्षुहरूलाई उपदेशदिएर मात्र पुग्दैन । पुरोहितको काम देखि पुस्तक प्रकाशनार्थ प्रेसमा धाउनुपर्ने, पत्रिका सम्पादन गर्नुपर्ने, संघसंस्था सञ्चालन गर्नुपर्ने, विहार निर्माणमा हात हाल्नुपर्ने, चन्दा आएको लाखौं रकमको पोको जिम्मा लिएर विहार निर्माण कार्य गर्नुपर्ने । तर यस्तो काम गर्न भिक्षु नियमले दिँदैन । किनभने लोभको कारणले रूपैयाँ हिनामिना भयो भने भिक्षुत्त्वबाटच्युत हुनेछ । केवल नारीसँगको यौन सम्पर्कले मात्र पाराजिका (भिक्षुत्त्व भावबाट च्युत) हुने होइन ।

भिक्षु जीवनमा अर्को ठूलो समस्या हो– वृद्धावस्थामा बिरामी हुँदा हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरूको अभाव । लुगा धुन पर्दा आइपर्ने समस्या । भिक्षुहरू नारीहरूको सम्पर्कमा आउन नहुने विनय छ । तर आजभोलि बस चढेर जानुपर्दा महिलाहरूसँगै सीटमा बसेर जानुपर्ने हुन्छ । बिरामी पर्दा हेरविचार पुऱ्याउने व्यक्तिहरू त धेरैजसो उपासिकाहरू नै हुन्छन् । नेपालमा मात्र होइन, बर्मा, श्रीलंका, थाइलैण्ड आदि बौद्ध देशहरूमा भिक्षुहरूको सेवा सश्रुषा गर्ने व्यक्तिहरूमा विशेषगरी महिलाहरू नै हुने गर्छन् । त्यसैले भिक्षुहरू नारी वर्गसँग टाढा रहने नियम रूपी अपवादबाट बच्न त्यति सजिलो छैन ।

त्यसैले होला सन् १९८४ नोवेमबर २३ मा भृकुटी मण्डपस्थित बुद्ध विहारमा श्रीलंकाका पियदस्सी महास्थविरले भन्नुभएको थियो –

धेरैजसो भिक्षु र विहारको रक्षा गर्ने कार्यमा सेवा गर्ने व्यक्ति नारी वर्ग नै पर्छन् । नारी वर्ग रहेन भने भिक्षुहरू चाँडै लोप हुनेछन् । यस कुरामा निस्पक्ष भएर बिचार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

अर्को समस्या छ पाहुना सत्कारको । हामी थाइलैण्ड, म्यान्मार (वर्मा) श्रीलंका, चीन आदि बौद्ध देशहरूमा जाँदा उहाँहरूले हामीलाई मान-सम्मानपूर्वक पाहुना सत्कारगरी कारमा राखी घुमाउने गर्छन् । तर उहाँहरू हाम्रो देशमा आउँदा हामीले सुविधापूर्वक बसोवास गर्ने व्यवस्थासम्म पनि मिलाउन असमर्थ हुन्छौं । कारमा राखी घुमाउने त कता-कता । अनि आफ्ना निकततम उपासकहरू सम्झी एकदिनको लागि मोटर माग्न पुग्छौं त त्यसबेला कहिले ड्राइभरको अनुपस्थिति, कहिले केटाकेटीहरू स्कूल पठाउनुछ आदि जवाफ मिल्ने गर्छ । त्यसैले नेपालमा पनि कतिपय भिक्षुहरू रहने विहार होटल जस्तैगरी निर्माण भइसकेका छन् ।

प्रसङ्ग बदलौं, आज थाइलैण्डका भिक्षुहरू सुविधामुखी र विलासीमय जीवन बिताइरहेका देखिन्छन् । यसमा भिक्षुहरूको भन्दा पनि श्रद्धालु दाताहरूको दोष देखिन्छ । यसको मूल कारण अति श्रद्धा हो । श्रीलंकाका राजमहाविहार का अधिपति भिक्षुहरू जमिन्दार अवस्थामा पुगेका छन् । तत्कालिन राजाहरूले भिक्षु संघलाई भोजनको कष्ट नहोस् भनी सैकडौं रोपनी खेत दान दिएका थिए । तर आज त्यही भूमी व्यक्तिगत रूपमा उपभोग भइरहेका देखिन्छन् । सांघिक व्यवस्था नाम मात्रको रहेको छ । पारिवारिक अधिकारको सम्पत्तिमा परिणत भइसकेका छन् ।

सन् १९८४ दिसेम्वर महिनामा आनन्दकुटी विहार मा पहिलोपटक अन्तर्राष्ट्रिय भिक्षु सम्मेलन हुँदा एक थाइ भिक्षु धम्मधीर महास्थवीरले भन्नुभएको थियो– नेपालमा भिक्षुहरूको संख्या नबढाए हुन्छ । नेपालमा भिक्षुत्व भावमा बाँच्न त्यति सजिलो छैन ।

अन्त्यमा भन्ने हो भने भगवान बुद्धले आशा गर्नुभएको भिक्षु जीवनको लक्ष्य साधा जीवन, नि:स्वार्थी जीवन र अल्पेक्षा जीवनलाई आज भिक्षुहरूले विर्सन पुगेका देखिन्छन् । यसको जिम्मेवारी विदेशी र स्वदेशी अति श्रद्धालु दाताहरूको पनि छ । यो राम्रो लक्षण होइन । बुद्धले भन्नुभएको थियो–

“अञ्ञाहि लाभु पनिसा अञ्ञा निब्बाण गामिनी”

अर्थात्, लाभ सत्कारको बाटो अर्कै । निर्वाणको बाटो अर्कै । ❖

Downloaded from http://www.dhamma.digital

संक्षिप्त चिनारी

नेपालका पूज्यपाद संघनायक
भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर

बुद्धजन्मभूमि नेपाल राष्ट्रमा जहाँनिया राणाशासनको अन्त्यतासँगै स्थविरवाद बुद्धधर्मको पुनर्जागरण जगमगाएको थियो । बि.सं. १९७५ (सन् १९२८) मा नेपालकै इतिहासमा पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धधर्ममा पहिलो प्रव्रजित-श्रमणका रूपमा **भिक्षु महाप्रज्ञा**को उद्‌भवसँगै बि.सं. १९७८ (सन् १९३०) **भिक्षु प्रज्ञानन्द** (कर्मशील) को उदय हुन्छ । दुबैजनाले भारतको कुशीनगरमा म्यान्मारका श्रद्धेय ऊ. चन्द्रमणि महास्थविरको उपाध्यायत्वमा श्रामणेर-दीक्षा प्राप्त गरेका थिए । राणाशासनको अन्त्यता अनि प्रजातन्त्रको गोधुलीसँगै धर्म, भाषा, समाज, राजनीति, शिक्षा आदि क्षेत्रमा आमूल परिवर्तनका लागि ठूल-ठूला अभ्यास जारी रहे । त्यतिबेला बुद्धधर्मको जागरणमूलक प्रचार एवं नेपाल भाषाको प्रचारमा लाग्नेहरूसमेत देश निकालामा परे, जेल जीवनजस्तो कष्टकर जीवन यापन गर्नुपरेको थियो । तत्कालीन श्री ३ जुद्ध शम्शेर महाराजले बि.सं. २००१ श्रावण १५ गतेका दिन आठजना नेपाली भिक्षु-श्रामणेरहरूलाई स्वदेशबाट निकाला गरेको कलंकित इतिहास जीवित नै छ । क्रूरतम अमानवीय देश निकालाको त्यो कालो दिवसले बुद्धधर्म र नेपालभाषा-भाषेलीहरूमा झन् उर्जा प्रदान गरेझैं भयो । त्यसका विरूद्ध विभिन्न अभियानकै लागि बि.सं. २००१ कार्तिक १५ गतेका दिन सारनाथमा **"धर्मोदय सभा"**को गठन हुन्छ।

जन्मः वि.सं. १९७८ आश्विन शुक्ल एकादशी
दिवंगत : वि.सं. २०६८ आश्विन ७ गते शनिवार

सारनाथबाटै प्रकाशित हुने **"धर्मदूत"** ले भिक्षुहरूको स्वदेश आगमनार्थ ठूलो सहयोगी भूमिका निभाउन प्रयास जारी राख्यो । पछि **"धर्मोदय"** प्रकाशनद्वारा बुद्धधर्म र नेपालभाषा दुबैलाई सँगसँगै अगाडि बढाउने कार्य भयो । नेपाली भिक्षु अमृतानन्दको सक्रियता एवं श्रीलंकाली शुभेच्छुक शिष्टमण्डलको पहलमा निष्काशित भिक्षुहरूलाई स्वदेश आगमनमा छूटको घोषणा गर्न श्री ३ पद्म-शम्शेर महाराज बाध्य हुन्छ ।

भिक्षु महाप्रज्ञा तथा भिक्षु प्रज्ञानन्दपछि क्रमशः भिक्षुहरू शाक्यानन्द, धर्मालोक, अनिरूद्ध, अमृतानन्द, सुबोधानन्दको उदयसँगै बुद्धशासनिक चर्याहरू थपिँदै जान्छ । उहाँहरूको अविस्मरणीय योगदानलाई बिर्सन सकिने छैन भने उहाँहरू नै नेपालको थेरवाद बुद्धशासनमा अग्रगण्य व्यक्तित्व थिए । उहाँहरूको आगमनपछि बि.सं. २००१ मा धर्मोदयको स्थापना, २००८ सालमा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको स्थापना, २०१३ सालमा चतुर्थ विश्व बौद्ध सम्मेलनार्थ मार्ग खुल्दै

Downloaded from http://www.dhamma.digital

गए। विस्तारै विहारहरू पनि थपिँदै जान्छ र भिक्षुसंघले विनय सम्मतिको आधारमा नेपाल अधिराज्यव्यापी स्थविरवाद बुद्धशासनका नायकका रूपमा **पूज्यपाद संघमहानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर**लाई **पहिलो संघमहानायक**का रूपमा स्थापित गरेयता क्रमशः **द्वितीय संघनायक भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविर, तृतीय संघनायक भिक्षु अनिरूद्ध महास्थविर, चौथो संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर**लाई पदासीन गरिएको थियो। बि.सं. २०६० चैत्र १६ का दिन भिक्षुसंघले नेपालका संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर तथा संघउपनायकमा भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरलाई संघसम्मतिअनुसार पदस्थापन गरेको थियो। गत २०६३ जेठ २ नेपालका चतुर्थ संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविरको निधनपश्चात् भिक्षुसंघले संघसमागमबीच सुमङ्गल विहारको सीमागृहमा संघकर्म गरी **संघनायकको पतिट्ठापनविधि**पूर्वक २०६३ जेठ २४ गते संघउपनायक **भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरलाई "नेपालको पाँचौं पूज्यपाद संघनायक"** का रूपमा प्रतिस्थापन गरिएको थियो। ८७ वर्षीय नवनियुक्त नेपालका पूज्यपाद संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर ललितपुरस्थित सुमङ्गल विहार, लुँखुसिमा विगत पाँच दशकभन्दा अगाडिदेखि निरन्तर आवासीय रूपमा बस्दैआउनुभएको छ।

थेरवाद बुद्धधर्मको पुनर्जागरणकालले बामे सरेको इतिहासकालीन व्यक्तित्वमध्ये वर्तमान नेपालका संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर एक सशक्त व्यत्तित्व हुनुहुन्छ। त्यतिबेला सारनाथबाट प्रकाशन हुने **"धर्मदूत"** बौद्ध मासिक पत्रिकाको अध्ययनले काठमाडौंस्थित ठँहिटीको क्वाबहालमा पिता पूर्णानन्द तथा माता सूर्जमायाको कोखबाट वि.सं. १९७८ आश्विन शुक्ल एकादशीका दिन जन्मेका **सप्तरत्न वज्राचार्य** तत्कालीन प्रभावशाली भिक्षु प्रज्ञानन्दको सम्पर्कमा पुगे। भिक्षु प्रज्ञानन्दको प्रभावले बि.सं. १९९७ माघ शुक्ल पूर्णिमा (सिपुन्हि) का दिन कुशीनगरमा ऊ. चन्द्रमणि महास्थविरको उपाध्यायत्वमा सप्तरत्नले श्रामणेरदीक्षा प्राप्त गरी **"श्रामणेर बुद्धघोष"** मा परिणत भए। पुनर्जागरित बुद्धशासनिक क्षेत्रमा वज्राचार्य कुलबाट प्रथम श्रमण जीवनमा प्रवेश गर्नुहुने सप्तरत्न गुरुजु श्रामणेरदीक्षा प्राप्तपछि विशुद्ध बुद्धधर्म अध्ययनार्थ बर्मातिर लाग्नुभयो, बुद्धधर्मसम्बन्धी ६ वर्षसम्म अध्ययनपछि नेपाल फर्कनुभयो। अध्ययनकै क्रममा वि.सं. २००० आषाढ शुक्ल सप्तमीका दिन (सन् १९४३) जातवेङ्गको मण्डले नामक सीमागृहमा अग्गमहापण्डित ऊ. केतुमाला महास्थविर (भउँप्याँ सयादो) को उपाध्यायत्वमा श्रामणेर बुद्धघोष उपसम्पदादीक्षा प्राप्त गरी **भिक्षु बुद्धघोष**मा परिणत हुनुभयो।

भिक्षु बुद्धघोष नेपाल फर्कनुभएपछि पाटनमा सर्वप्रथम भिक्षुसंघलाई दान दिइएको सुमङ्गल विहारमा पहिलो वर्षावास बस्नुभयो। तथागत शास्ताको उपदेशलाई कर्मकाण्ड विधिमा मात्रै सीमित पारी अविद्याले थिचारिएर जन्मजात बौद्ध हौं भन्नेहरूका माझ परियत्ति, प्रतिपत्ति तथा प्रतिवेध (ध्यानभावना) विषयसम्बन्धी सुगठिलो बुद्धोपदेशलाई उपदेशको माध्यमबाट विभिन्न जिल्लामा पुग्नुभई धर्मप्रचारमा सरिक हुनुभयो। सुगतपुर विहार, त्रिशूलीमा रहँदा उपासक धर्मरत्न शाक्य 'त्रिशुली' सँगै बुद्धधर्मसम्बन्धी विषयगत अध्ययनको प्रकृया थाल्नुभयो। परियत्ति, प्रतिपत्ति तथा प्रतिवेध त्रिआयामिक बुद्धशासनको चर्यालाई अध्ययनअध्यापनको माध्यमले अगाडि बढाउँदैलान बुद्धधर्म र पालि साहित्यको अध्यापनलाई संस्थागत एवं व्यवस्थितरूप दिने क्रममा पूज्यपाद संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरले बु.सं. २५०७ (बि.सं. २०२०) मा **"नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा"** को स्थापना गर्नुभई नेपालको परियत्ति शासनमा अग्रज भूमिका निभाउनुभयो। उहाँले परियत्ति शिक्षालाई मजबूत पारी थेरवाद बुद्धशासनिक हिँडाइमा लम्काउन जुन प्रयास गर्नुभयो, त्यो नेपालकै इतिहासमा अविस्मणीय पानाको रूपमा रहीरहने छ। उहाँले पालि त्रिपिटकसाहित्यअन्तर्गत २२ वटा पुस्तकहरू लेखन, अनुवाद एवं सम्पादन गर्नुभई धार्मिक चेतना अभिवृद्धिका लागि योगदान पुऱ्याउनुभएको छ। बुद्धशासनको इतिहासमा अति नै महत्वपूर्ण मानिने सन् १९५४(१९५६ म्यान्मार्मा सम्पन्न छैठौं धर्मसंगायनामा संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरले संगीतिकारकका रूपमा

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मोदय सभाबाट नेपालको प्रतिनिधित्व गर्नुभएको थियो । उहाँको बुद्धशासनिक योगदानलाई कदर गरी सन् १९९९ मा म्यान्मार् सरकारले "**अग्गमहासद्धम्म-जोतिकधज**" उपाधिले विभूषित गरिएको नेपाली मात्रैका लागि गौरव एवं प्रतिष्ठाको विषय हो ।

थेरवाद बौद्धजगतमा ख्यातिप्राप्त भिक्षु सुमंगल, भिक्षु सुदर्शन, भिक्षु ज्ञानपूर्णिक, अनागारिका माधवी, अनागारिका धम्मवती आदि संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरकै शिष्य हुन् । संयुत्तराज्य अमेरिकाको बोष्टर्नमा बस्नुहुने भिक्षु प्रज्ञालोक महास्थविर पनि उहाँकै शिष्य हुन । वर्तमान उहाँ संघनायक विभिन्न बौद्ध संघसंस्थाका संस्थापक हुनुहुन्छ भने उहाँले अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको अध्यक्ष पद पनि सम्हाल्नु भइसक्नुभएको छ । अझै विभिन्न बौद्ध संघसंस्थाहरूमा धर्मानुशासक, संरक्षक, सल्लाहकार रहनुभएको छ । गम्भीर धर्म अभिधर्मका ज्ञाता, विनयशील, विनयपालक, सौम्य र मृदुभाषाका धनी, मैत्रीयुक्त क्षमाशील गुणले सम्पन्न, कल्याणमित्रताको स्वभावयुक्त व्यक्तित्ववान भिक्षुका रूपमा बौद्धजगतमा छुट्टै विशेषतासहितको पहिचान भएका भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरलाई नेपालका पाँचौं पूज्यपाद संघनायकका रूपमा पदस्थापन गरिएको सुखद् धम्ममुदित विषयअन्तर्गत **अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ**को तत्वावधानमा नेपालका संघउपनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, भिक्षु महासंघका अध्यक्ष आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरलगायत सम्पूर्ण भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिका, उपासक, उपासिका तथा बौद्ध संघसंस्थालगायत नेपालका सम्माननीय सभामुख श्री सुवास नेम्वाङको उपस्थितिमा नेपालका पूज्यपाद संघनायकले बुद्धभूमि नेपाल राष्ट्रमा आजीवन प्रव्रजित हुनुभई बुद्धधर्म, बौद्धसंस्कृति तथा ध्यानभावनासहितका बुद्धशासनिक क्षेत्रमा आजीवन समर्पित भई पुऱ्यानुभएको योगदानलाई स्मरण गरी बु.सं. २५५०, कृष्णपक्ष तृतीया वि.सं २०६३ भाद्र १० शनिवार, ञ्लाथ्व तृतीया ने.सं. ११२६, 26th August 2006 का दिन सामूहिक रूपमा धार्मिकमय वातावरणमा अभिनन्दन समारोह आयोजना गरिएको थियो ।

गत केही वर्ष अगाडिदेखि बिरामी हुनुभएका नेपालका संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर वि.सं. २०६८ आश्विन ७ गते विहान ५:२० बजे तदनुसार २४ सेप्टेम्बर २०११ का दिन उहाँकै आवासीय विहार ललितपुरस्थित सुमंगल विहार, लुँखुसीमा ९१ वर्षको उमेरमा निधन हुनुभयो । बुद्धजन्मभूमि नेपालको बुद्धधर्ममा अतुलनीय योगदान पुऱ्याउनुभएका, विनयनियम पालनमा अग्रगण्य, ध्यान-साधनाका विशिष्ट गुरु, प्रकाण्ड बौद्ध विद्वान, नेपालमा औपचारिक रुपमा बुद्धशिक्षा-नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाका संस्थापक ९१ वर्षीय अति पूजनीय नेपालका संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको पार्थिव शरीरलाई ९ गते दिउँसोसम्म सुमङ्गल विहारमैं अन्तिम दर्शनार्थ राखी धार्मिक विधिपूर्वक शवयात्रासहित शंखमूलमा अन्तिम संस्कार गरियो । दिवंगत संघनायकको निधनप्रति राष्ट्रपति डा. रामवरण यादव, थाइलैण्डका संघराजा ञाणसंवर महास्थविर, श्रीलंकका महानायक कोटुगोड महास्थविरलगायत थुप्रै शोक सन्देश प्राप्त भए । एकीकृत नेपाल कम्युनिष्ट पाटी माओवादीका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल प्रचण्ड, सभासद् पम्फा भुसाल, सभासद् राजकाजी महर्जन, नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी एमालेका वरिष्ठ नेता केपि ओली, उपाध्यक्ष बामदेव गौतम, सभासद् प्रदीप ज्ञवाली, नेपाली काँग्रेसका सभापति सुशील कोइराला, उपसभापति प्रकाशमान सिंह, उपसभापति रामचन्द्र पौडेल, महामंत्री कृष्ण प्रसाद सिटौलालगायत राजनीति नेताहरु, सभासद्हरु उपस्थित हुनुभई श्रद्धांजली अर्पण गर्नुभयो । एकीकृत नेपाल कम्युनिष्ट पाटी माओवादी, नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी एमाले, नेपाली काँग्रेसलगायत अन्य पार्टीबाट शोक सन्देश प्राप्त भएका थिए ।

आज २०६८ आश्विन ७ गते शनिवार दुःखद् निधन भएको महामहिमसमक्ष जानकारीका लागि दिवंगत संघनायक श्रद्धेय भिक्षुको संक्षिप्त जीवनीसहित यो पत्र आज्ञानुसार संप्रेषण गरेको छु । अनिच्चावत संखारा ॥

✍ **भिक्षु कोण्डन्य**

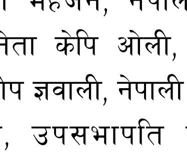

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धम्मपद – २४४

✍ प्राज्ञ रीना तुलाधर (बनिया)
'परियत्ति सद्धम्म कोविद'

वितक्कूपम थितस्स जन्तुनो, तिब्बरागस्स सुभानुपस्सिनो
भिय्यो तण्हा पवड्ढति, एस खो दलहं करोति बन्धनं

अर्थ– नाना प्रकारको वितर्क गरी, तीव्र रागले युक्त भई शुभ राम्रो भन्ने भ्रान्ति लिएर बस्छ, त्यसको तृष्णा अति बढ्छ र यसबाटै उसलाई ठूलो बन्धन हुन्छ ।

वितक्कूपसमे च यो रतो, असुभं भावयति सदा सतो
एस खो व्यन्ति काहिनी, एस छेज्जति मारबन्धनं

अर्थ– संकल्प विकल्पलाई शान्त गर्नमा लागीपरेर, जागृत भई अशुभ भावना गरीरहनेले जन्मबाट मुक्तभई मार बन्धन तोडी दिन्छ, तृष्णाको विनाश गर्छ ।

घटना– उपरोक्त गाथाहरू भगवान बुद्धले जेतवन विहार मा बस्नु हुँदा एउटा भिक्षुको कारणमा भन्नुभएको थियो ।

एकदिन एउटा युवा भिक्षु सलाक दानमा प्राप्त भएको सलाक लिएर त्यसको जाउला खान आशन शालामा गए । तर त्यहाँ पानी नभएकोले पानी लिन एउटा घरमा गए । त्यस घरमा बस्ने एउटी केटीले त्यो युवा भिक्षुलाई देख्ने बित्तिकै उनीसँग मोहित भएर भनिन्– "भोलिपर्सि पनि पानी चाहिने बेला मकहाँ नै आउनुस् ल ।" पछिबाट त्यो युवा भिक्षु पानी चाहियो भने त्यहिं जाने गरे । बिस्तारै केटीले जावला दिइन्, पछि भोजन दान पनि दिइन् । भोजन दान दिएपछि भिक्षुकोसँगै बसी प्रेमपूर्वक कुरा गर्न थालिन् । यसरी हुँदा-हुँदै केही दिनपछि केटीसँग मोहित भएर भिक्षुलाई पनि चीवर त्यागी भिक्षु जीवन छोडेर गृहस्थ जीवनमा जाने इच्छा हुन थाल्यो । प्रेमाकर्षणको कारण युवा भिक्षु दुब्लो, पातलो हुँदै गयो ।

एकदिन बाहिरबाट आएका भिक्षुहरूले उनको यस्तो दशा देखी उनीलाई के भयो भनेर सोधे । युवा भिक्षुले आफू प्रव्रजित भएर बस्ने मन नभएको गृहस्थ भएर जाने इच्छा भएको व्यक्त गरे । अनि उसलाई भिक्षुहरूले आचार्यहरूकहाँ लगे । आचार्यहरूले उसको कुरा बुझी फेरि भगवान बुद्ध कहाँ लिएर गए ।

भगवान बुद्धले सोध्नुभयो– "के तिमीलाई साँच्चै भिक्षु जीवन छोड्नु मन लागेको हो ?"

युवा भिक्षुले 'हो भनेर स्वीकार गरे ।

भगवान् बुद्धले भन्नुभयो– "हे भिक्षु तथागतको शासन जस्तो ठाउँमा प्रव्रजित भएर आएपछि स्रोतापन्न, सकृदागामि भनाउनुको सट्टा किन यसरी असन्तुष्ट भएर बस्यौ ?"

युवा भिक्षुले कुनै केटीले यसो उसो भन्दै प्रेमको कुरा गरेर आफ्नो मन बिचलित भएको कुरा सुनाए ।

त्यतिबेला भगवान् बुद्धले उक्त केटीले पूर्व जन्ममा पनि आफ्नो पतिलाई त्यागेर एउटा डाँकुको प्रेममा आकर्षित भएर पछि-पछि लाग्न खोजेको अतीत कथा सुनाउनुभयो । "त्यो जन्ममा डाँकुको हातबाट पति चाहिँको मृत्यु भएको र त्यो पति चाहिँ वर्तमान जीवनमा तिमी आफै हौ र पत्नी चाहिँ अहिले तिमीलाई फसाउने केटी हो भन्दै" भगवान् बुद्धले अतीत कथाको कुरा पनि जोड्नुभयो ।

बुद्धले भन्नुभयो– "त्यो केटीको कारणबाट उत्पन्न भएको तृष्णा उखेलीदेउ ।"

यसरी उपदेश दिनुभई भगवान बुद्धले उपरोक्त गाथाहरू भन्नुभयो ।

"धर्मदेशना सुनेपछि युवा भिक्षु स्रोतापन्न भए । ❖

धर्मकीर्ति विहारको विशेष सदस्यहरु

क्र.सं. ६९७

सुरेश बज्राचार्य
जगतपाल महाविहार
चिलाँध्व, कीर्तिपुर
रु. १००५/–

क्र.सं. ६९८

बलसुदन राजभण्डारी
सुन्धारा ललितपुर
रु. १००५/–

क्र.सं. ६९९

नीलमानसिं तुलाधर
टेंगल
रु. १०१०/–

Downloaded from http://www.dhamma.digital

महाभिनिष्क्रमणको मार्मिक प्रसङ्ग

चुपचाप गृहत्याग गरेका थिएनन् बुद्धले–२

✍ **सीताराम अग्रहरि**

... यो व्याख्या तर्कको कसीमा खरो उत्रँदैन ।" अम्बेडकरको विचारमा यो प्रव्रज्याको कारण शाक्य र कोलियहरूबीच रोहिणी नदीको जल विवाद हो । अम्वेडकरले बुद्ध एण्ड हिजधम्ममा सिद्धार्थले आमा, बा, श्रीमतीसँग आज्ञा लिएर छोरा राहुललाई माया गरेर गृहत्याग गरेको तथा विदाको बेला यशोधराले लोककल्याण पथ खोज्ने निवेदन गरेको दावी गरेका छन् ।

यो दावी तर्कसम्मत देखिन्छ र अन्य कैयौं बौद्ध विद्वानलेसमेत यसको पुष्टि गरेका छन् । कता कता बुद्धले आफ्ना श्रीमतीसँग विश्वासघात पनि गरे कि, जस्तो विवेचनाहरू पनि हुँदै आएको छ । खासगरी यशोधरा साहित्यकारहरूका लागि एक उर्वर पात्र बन्दै आएकी छन् । यशोधराको भावना, वेदना आफ्नो ठाउँमा अनुचित पनि छैन । परम्परागत मान्यता अनुरूप बुद्ध एक्लै चुपचाप घर छाडेर निस्केका हुन् । यो कुरा बुद्धको स्वभाव, चरित्र बुझ्दा पनि सुपाच्य देखिँदैन । उनमा पर्याप्त आत्मविश्वास थियो । उनले अकस्मात गृहत्यागको निर्णय गरेका पनि हो इनन् । हो उनी करूणामय थिए । उनी चिन्तनशील थिए । उनी सोचिरहन्थे, दुनियामा यति दु:ख किन छ ? बलिया मानिसले निर्धाको शोषण किन गरिरहेका छन् ? मानिस एक आपसमा किन लडिरहन्छन् ?

राजा शुद्धोधन छोरा कतै सन्यासी बन्छन् कि भन्ने डरले चिन्तित रहन्थे । छोरालाई कामभोगका लागि सबै बन्दोबस्त गरे, तीन अलग महल बनाउन लगाए र प्रधानमन्त्री उदायीलाई सुन्दरी तरूनीहरूद्वारा सिद्धार्थको मन जित्न व्यवस्था गर्न खटाए । उदायीले एकान्तमा सिद्धार्थलाई भने, प्राचीनकालमा इन्द्रसमेतले गौतम ऋषिको पत्नी अहिल्यालाई आलिंगन गरेका थिए । यस्तै, अगस्त्य ऋषिले सोममाया रोहिणीसँग औतथ्य पत्नी मरूतकी पुत्री ममतासँग ऋषि वृहस्पतिले सहवास गरेको फलस्वरूप भारद्वाजको जन्म भएको आदि अनेकौं उदाहरण दिए । तर्कदिए, महान् पुरुषले समेत काम-भोग गरे भने प्रशंसनीय कामभोगको सेवनमा दोष नै के छ र ? (आनन्द श्रीकृष्ण: गौतमबुद्ध र उनका उपदेश)

बुद्धले विनम्रता तर दृढतापूर्वक जवाफ दिए म संसारका विषयहरूको अवज्ञा गर्दिन । मलाई थाहा छ, सारा जगत् यिनै कुरामा आसक्त छ तर किनभने म जान्दछु कि सारा संसार अनित्य छ, त्यसैले मेरो मन तिनमा रमाउँदैन ... जहाँसम्म ठूल ठूला महात्माहरू विषयको वशीभूत भएको प्रश्न छ यस विषयमा पनि प्रमाण छैन किनभने अन्त्यमा उनीहरू पनि क्षयलाई प्राप्त भए ।

बुद्धले लामो तर दृढतापूर्वक मन्तव्य राख्दै उदायीलाई भने, 'आशा छ तपाईंले मलाई विषयभोगको अशोभन कुपथमा लग्नुहुनेछैन ।' यस्ता थिए बुद्ध । २० वर्ष पुगेपछि प्रत्येक तरूणलाई शाक्यसंघमा दीक्षित हुनुपर्थ्यो । संघका आठ नियम थिए । आठ वर्षसम्म सिद्धार्थ संघका प्रिय सदस्य रहे तर त्यसपछि घटनाक्रमले नयाँ मोड लियो । सिद्धार्थ २८ वर्षका भइसकेका थिए । शाक्यहरूसँगै टाँसिएको कोलियहरूको राज्य थियो र बीचमा थियो रोहिणी नदी । दुबै राज्य यो नदीका पानीले सिंचाई गर्थे । यदाकदा उपभोगका कुरामा दुवै पक्षबीच विवाद भइरहन्थ्यो । कहिलेकाहीं युद्धको स्थिति पनि उन्पन्न हुन्थ्यो । संघको सभा डाकियो । सिद्धार्थ र शाक्य सेनापतिबीच समस्याको समाधानका उपायबारे मतभेद उत्पन्न भयो । सेनापति युद्धका लागि तत्पर थिए तर सिद्धार्थ युद्ध चाहँदैनथे । सिद्धार्थको मत थियो कि युद्ध कहिल्यै कुनै समस्याको समाधान हुनसक्दैन । (डा. भीमराव आम्वेडकर) । सिद्धार्थको विचार थियो, परस्पर एक अर्काको विनाश गर्नुमा बुद्धिमानी छैन । सिद्धार्थ यो पनि मान्दथे झगडा शाक्य पक्षधरले नै उठाए यसैले गलती शाक्यहरूकै छ । यो ठूलो कुरा थियो । सिद्धार्थ पारम्परिक मान्यता अनुसार राष्ट्रवादी थिएनन्, उनी मानवतावादी र सत्यका पक्षधर थिए । उनले सुझाव दिए, शाक्य र कोलियहरूका तर्फबाट दुईदुई जना रोजियोस्, ती चार जनाले मिलेर एक पाँचौं व्यक्तिको चयन गरोस् र ती पाँचजना मिलेर विवादको समाधान गरून् । उता, सेनापतिको कथन थियो कि कोलियहरूलाई कडा दण्ड दिइनुपर्छ । ब्राह्मणको धर्म हो यज्ञ गर्नु, क्षेत्रीको धर्म हो युद्ध गर्नु, वैश्यको धर्म हो व्यापार र शुद्रको धर्म हो सेवा गर्नु । उनको विचारमा प्रत्येकले आफ्नो धर्म निर्वाह गर्नुपर्छ । अनि सिद्धार्थले जवाफ दिए, वैरले कहिल्यै वैर शान्त हुँदैन । त्यो मात्र अवैरबाट शान्त हुन्छ । आगोले आगो कहिल्यै निभ्न सक्दैन, त्यो मात्र पानीले निभ्न सक्छ । झगडाबाट झगडा कहिल्यै सुल्झिन सक्दैन ।

क्रमश:

साभार- 'गोरखापत्र' दैनिक

Downloaded from http://www.dhamma.digital

संगायना स्वंगू नापं कथावत्थुप्पकरण भाग–२

✍ भिक्षु उपतिस्स

३) बुद्धं ४५ दँ तक देशना याना बिज्या:गु धर्मस्कन्ध छरे जुयाच्वंगु स्वाँ थें जुल । लेखन प्रक्रिया उबले तकं आरम्भ हे मजूनिगु जक मखु सूत्र कण्ठ ब्वंका जिम्मा नं बिया मत:गु हे जुल । उकिं धर्मविनय बाँलाक सम्पादन याना रक्षायानातयेमा:गु आवश्यकतायात सम्पूर्ण यायेया लागिं संगायना यायेगु खँ जुल ।

४) बुद्ध परिनिर्वाण जुया बिज्यात धा:गु खँ न्यना महाकाश्यप भन्ते भिक्षुपिं नापं पावा नगरं कुशीनगरय् बिज्यात । पृथक जन भिक्षुपिं भगवान बुद्ध परिनिर्वाण जुया बिज्या:गु वियोगं त:त:सकं ख्वल । उबले बुरा जुइ धुंका: प्रव्रजित जूम्ह सुभद्र भिक्षुं 'आयुष्मान्पिं ! शोकयायेमते, ख्वयेमते थ्व याये ज्यू, थ्व याये मज्यू धाम्ह व महाश्रमण पाखें भीपिं मुक्त जुल । आ झी छु यो व याय् नु छु मयो व याये म्वाल धका इपिं भिक्षुपिन्त आश्वासन बिल । थ्व खँ न्यना महाकाश्यप भन्तेयात धर्मसंवेग जुल । थ्व धर्मविनय नाश जुइगु लक्षण ख:, नाश जुइगुया आरम्भ नं सुभद्रं छक्व: ब्यूगु आश्वासन नाप नापं जुइफु । थुकथं व:गु दुर्मत मिथ्याधारण हटेयाना धर्मविनय रक्षायाना तयेत ज्या: सुरू यायेत्यल धका: या:गु निर्णय प्रथम संगायनाया निदान ख: ।

संगायनाया लागिं तयारी :

बुद्ध परिनिर्वाण २१ न्हू दुखुन्हु सर्वज्ञधातु इना ब्यूगु थासय् महाकश्यप भन्ते नं भिक्षुपिन्त स:ता गुलिचां मदय् वं धर्मविनय कमजोरी जुइफूगु सम्भावना खँका बिज्यात । अधर्म थाहाँ वया दुर्मत धारीपिनिगु पाखें बिनयविरोधी ज्याखँ नं जुइफूगु जुया धर्मविनययात ब:लाका बचेयाना तयेत याकनं संगायना यायेमा:गु खँ महाकाश्यप भन्ते नं धया बिज्यात । वसपोलयागु विचा: छगू स: लं ज्यू धका अनुमोदन यापिं भिक्षुपिन्सं संगायनाया लागिं योग्य भिक्षुपिं ल्ययेगु अभिभारा नं वसपोलयात ब्यूगु जुल ।,

भिक्षुसंघं अनुमोदन यायेवं महाकाश्यप भन्ते नं चतुप्रतिसम्भिदालाभी अर्हन्त जूपिं भन्तेपिं ४९९ म्हेसित ल्यया बिज्यात । उबले तकं अर्हन्त मजूम्ह स्रोतापन्नम्ह धर्म भण्डागरीक आनन्द भन्तेयात याकनं अर्हत मार्गफल लाभयाना संगायनाय् सहभागी जुयेत आश्वासन बियात:गु जुल ।

मगध राज्यया राजगृह नगरय् संगायना यायेमा: धका: निर्णयया:पिंस्थविर भिक्षुपिं आषाढपुन्ही सर्खुन्हु अन वर्षावास च्वंबिज्यात । न्हापांयागु महीनाय् (लच्छि यंक) आराम (विहार) जीर्णोद्धार याना बिज्यात । महाकाश्यप भन्ते मगधय् बिज्याना कन्हे खुन्हु हे अजातशत्रु जुजु नापलाना संगायना जुइत्यंगु खँ न्हयथना जुजुपाखें रक्षा व सहयोग नं बीमा:गु खँ जानकारी बिल । जुजु लय्ताया स्वीकार याना बिज्यात । राजगृह नगरय् वेभार पर्वतया मुलय् सप्तपर्णिगुफा न्हयोनय् आँगनय् मण्डप दयेके बिया थ: हे प्रमुखम्ह दाता जुया मा:गु सहयोग नापनापं रक्षा व ब्यबस्था याना बिल । उगु आँगनय् संगायना याये छन्हू न्हय: "पुण्ययानातम्ह छ याकनं अर्हत् जुइ" धका बुद्धं बियात:गु आश्वासन लुमंका धैर्य धारण याना च्वंम्ह आनन्द भन्ते कायगतासति शरीर सम्बन्धी भावना अभ्यास यायां अर्हत्व लाभयाना बिज्यात ।

विनय संगायनाया ल्यू धर्म संगायना यायेगु :

सप्तपर्णि - आँगनय् दयकात:गु मण्डपय् आनन्द भन्ते नापं न्यास: भिक्षुपिं सहभागी जुयेवं "विनय बुद्ध शासनायागु आयु ख:" धा:गु वचनयात शिरोपरयासें विनययात प्रमुखता बिया न्हापां विनय संगायना यायेमा: धका निर्णय या:गु जुल । संगायनाय् मूलासन ग्रहण याना बिज्याम्ह महाकाश्यप भन्ते नं उपालि भन्ते पाखें विनय सम्बन्धी निदान - पुग्गलवत्थु-पञ्ञत्ति आदि छगू छगू शिक्षापद बारे बाँलाक सीकेमा:गु १७ गू कारण त न्यना बिज्यात । उपालि भन्ते नं न्यंगु फुक्क न्ह्यस:या लिस: ब्यु ब्युं शिक्षापद २२७ गुलिं जा:गु भिक्षुविभंग, शिक्षापद ३०४ गुलिं जा:गु भिक्षुणी विभंग, अले खन्धक व परिवार कथं छगू छगू भाग नं ब्वना बिज्यात । विनय शिक्षापद दक्व ब्वने धुंका अनुमत याना बिज्या:पिं संगायना कारक सकल भिक्षुपिन्सं पालकं छगू हे सलँ गुञ्जायमान जुइक सज्झायना याना बिज्यात । थुकथं बुद्धं कना बिज्यानात:गु धर्मया दुने च्वंगु निषेधात्मक विविध नियमत वर्गिकरणयाना छगू थासय् तथा 'विनयपिटक' धका: नामाकरण या:गु

Downloaded from http://www.dhamma.digital

जुल । विनय पिटकया दुनय् ला:गु ग्रन्थ न्यागू थथे ख–

१) पाराजिकपालि २) पाचित्तियपालि	विभंग	३) महावग्गपालि ४) चुल्लवग्गपालि	खन्धक

५) परिवारपालि – परिवार

थुपिं विनयग्रन्थ कण्ठवयेका रक्षायाना यंकेगु अभिभारा उपालि भन्ते प्रमुख वसपोलया शिष्य पुच:यात ब्यूगु जुल । भिक्षु संघयागु विनय-नियम (नीति) अन्तर्गत जुयाच्वंगु थ्व विनयपिटकयात आणा (आज्ञा) देशना नं धायेगु या: ।

धर्मसंगायना :

विनय संगायना याये सिधेवं धर्मसंगायना यायेगु आरम्भ जुल । लिपा 'सूत्रपिटक' व 'अभिधर्म पिटक' धका निगू भाग थला छुटे यानात:गु निगू भागयात नं (संगायनान्हय:) 'धर्म' हे धयात:गु ख: । मूलासन ग्रहण याना बिज्याम्ह महाकाश्यप भन्ते नं आनन्द भन्ते पाखें सूत्रपिटक सम्बन्धी प्रश्न न्यना बिज्यात । आनन्द भन्ते नं उत्तर बिया बिज्यात । संगायना कारक भिक्षुपिन्सं व दक्व अनुमत याना सज्झायना याना बिज्यात । थुकथं सज्झायनाया:गु सूत्र पिटकय् ला:गु ग्रन्थ न्यागू थथे ख:-

१) दीर्घनिकाय　　२) मज्झिम निकाय
३) संयुक्त निकाय　　४) अंगुत्तर निकाय
५) खुद्दक निकाय

खुद्दक निकाये १५ ग्रन्थ दु–

१) खुद्दकपाठ	२) धम्मपद	३) उदान
४) इतिवुत्तक	५) सुत्तनिपात	६) विमान वत्थु
७) पेतवत्थु	८) थेरगाथा	९) थेरीगाथा
१०) जातक	११) निद्देस	१२) पटिसम्भिदा मग्ग
१३) अपदान	१४)बुद्धवंश	१५) चरिया पिटक

सूत्रपिटकया ग्रन्थ कण्ठयाना रक्षायायेगु अभिभारा ल: ल्हाना ब्यूगु थथे ख : –

१) दीर्घनिकाय – आनन्द भन्ते प्रमुख शिष्य परिषदयात
२) मज्झिम निकाय – सारीपुत्र भन्तेया शिष्य परिषदयात
३) संयुत्त निकाय – काश्यप भन्ते प्रमुख शिष्य परिषदयात
४) अंगुत्तर निकाय – अनुरूद्ध भन्ते प्रमुख शिष्य परिषदयात
५) खुद्धक निकाय ग्रन्थ १५ गू सामूहिक कथं रक्षायायेगु नितिं सकल सघंयात

अभिधर्म संगायना :

"अभि" व 'धर्म' निगू शब्द मिलेजुया अभिधर्म (अभिध्मम) बनेजूगु ख: । अभि धा:गुया अर्थ 'विशेष' अथवा 'उच्चतर जूगुलिं अभिधर्म जूवंगु : । विनयपिटकय् भिक्षु-भिक्षुणीपिनिगु नियम अन्तर्गतयाना संयत रूप बियात:गु धर्म उपदेश समूह जुलसा सूत्रपिटकय् विशेषत: उपासक उपासिकापिनिगु इहलोक व परलोक भिंजुइगु जीवन मंगलमय जुइगु धर्म उपदेश समूह उपदेश अन्तर्गत यानात:गु जुल । अभिधर्म पिटकय् भगवान बुद्धयागु 'परमार्थ-देशना ' संकलन यानात:गु जुल । बौद्ध दर्शनया चित्त चैतसिक रूप व निर्वाण सम्बन्धी विशेष भाग जुया थ्वयात अभिधर्म धा:गु ख: । अभिधर्मया उपदेश दकले न्हापां भगावन बुद्धं थ: मां महामाया देवीयात तावतिंस देवलोकय कनाबिज्यागु जुल । धर्म सेनापति सारिपुत्र भन्ते अभिधर्मया ज्ञानदुपिं मध्ये प्रमुखम्ह भन्ते धका मानेयानात:गु जुल ।

थुकथं उपदेश रूपं कनात:गु सूत्रपिटकया दुनय ला:गु चित्त सम्बन्धी गम्भीरगु विषय उच्चतरगु विशेष धर्मयात संगायना याना छ्थायसं संकलन याना प्रस्तुतया:गु जुया 'अभिधर्म जूवंगु ख: । अभिधर्म पिटकया प्रश्न समाधान आनन्द भन्ते नं याना बिज्या:गु ख: । अनंलि दक्व भिक्षुसंघ मुना पालकं सज्झायना याना बिज्यात । अभिधर्म पिटकया दुने ला:गु ग्रन्थ ७ गू थथे ख: –

१) धम्मसंगिनी	२) विभंग	
३) धातुकथा	४) पुग्गलपञ्त्रत्ति	
५) कथावत्थु	६) यमक	६) पट्ठान

थुगु अभिधर्मपिटक कण्ठयाना रक्षायायेगु अभिभारा सारीपुत्र भन्तेया शिष्य अभिधम्मिक भन्तेयात ल:ल्हाना ब्यूगु जुल । अभिधर्म पिटकया 'कथा वत्थु पकरण' सम्राट अशोक जुजुया शासकनकालय् मोग्गलीतिस्स भन्तेया अध्यक्षताय् या:गु स्वंगूगु संगायनाय् प्रस्तुतया:गु न्यागूगु ग्रन्थ ख: (थ्व ग्रन्थ विषय लिपा चर्चा याये) अभिधर्म पिटक छ्गू दर्शन-शास्त्र नं जूगुलिं थुकी च्वंगु तत्त्व-रूप साधारण जनपिन्सं नं थुइका काय् फैगु कथं स्वगूगु संगायनां लिपा रचना या:गु विशेष कृति निगू 'अभिधम्मावतार' व 'अभिधम्मत्थसंगह' नं अध्ययनयात धा:सा अभिधर्म पिटकया अध्ययन सुगम, सहज जुइफु ।　　*क्रमश ...*

Downloaded from http://www.dhamma.digital

दृढ भावनामा भगवान्

नरेन्द्रनाथ भट्टराई

कोही मानिस शून्य आकाशतिर हेरेर भगवानको पुकारा गर्छन्, कोही जड चट्टानको मूर्तिलाई अँगाल्छन् भने कोही आँखा चिम्लिएर आफूभित्रै डुबेर मस्त हुन्छन् । जे गरे पनि ठीक छ यदि त्यहाँ दृढता छ भने, अनि जे गरे पनि गलत छ यदि त्यहाँ भावना छैन भने ।

एकजना अति विद्वान कर्मकाण्डी पण्डित ब्राह्मण नित्य स्नान, पूजा, पाठ, होम, यज्ञ, जप, तप आदि गर्नमा नै व्यस्त हुन्थे । धेरै शास्त्रका प्रकाण्ड विद्वान समेत भएकोले कैयौं विशिष्ठ व्यक्तिहरू पनि उनीकहाँ सत्संग गर्न आउँद्थे । ती ब्राह्मणको घरमा एउटा काम गर्ने तल्लो जातको नोकर पनि थियो । ती ब्राह्मणले नित्य गरेको पूजा-पाठ र अरू मानिसले तिनलाई मानेको देखेर नोकरलाई पनि भगवानको पूजापाठ गर्ने तीव्र इच्छा जागेछ । एकदिन ती ब्राह्मणलाई विन्ति गर्दै, “मैले लेखपढ गर्न जानेको छैन, भगवान् पाउन कसरी पूजापाठ गर्नुपर्छ सिकाइदिनुस्न हजुर ।” भन्दा ती ब्राह्मणले खिस्याएर भरखर आफूले पूजागर्दा झिकेका बासी फूल, अक्षता देखाउँदै, “यो फूल अक्षता दिनदिनै लगेर बेलीको रूखमुनि गएर हरर्र बोके आइजा फूल अक्षता खाइजा ।” भनेर भन्नु भगवान् आएर तैंले चढाएको फूल अक्षता ग्रहण गरिदिनु हुनेछ र तँलाई दर्शन पनि दिनुहुनेछ भने । त्यो नोकर भित्रैदेखि आल्हादित हुँदै त्यो फूल, अक्षता लिएर त्यो बेलको बोटमुनि गएर, “हरर्र बोके आइजा फूल अक्षता खाइजा” भनेर बडो भक्तिभावले खन्याउन थाले । २/३ दिनपछि त साँच्चिकै एउटा बोको आएर त्यो फूल अक्षता सबै खायो । अनित दिनदिनै त्यहीक्रम चलिरह्यो । त्यो नोकरको कान्ति बढ्न थाल्यो । उ धेरै शान्त र आनन्दित रहन थाल्यो । नोकरको प्रफुल्लता र ओज देखेर एकदिन ती पण्डितले सोधे– “ए तँ आजकल बडो आनन्दित प्रफुल्लित देखिन्छस्, के भयो ? नोकरले हाँस्दै “हजुरले जुन पाठ फूल अक्षता बेलको बोट मुनि चढाउनु भन्नुभएको थियो, मैले त्यसै गरें । “हरर्र बोके आइजा फूल अक्षता खाइजा ।” भन्नासाथ दिनदिनै एउटा बोको आएर सबै खाएर गयो । त्यो बोकोलाई देखेको दिनदेखि मलाई कुनै कुराको चिन्ता लाग्दैन सदा आनन्द मात्र हुन्छ, भन्यो । भोलिपल्ट ब्राह्मण चियो बसेर हेर्छन त, साँच्चिकै । अनि मनमनै सोच्न थाले, “सबै शास्त्र कण्ठ गरें, दिनदिनै पूजापाठ जपतप गरी कैयौंलाई अर्ति उपदेश दिएँ । तर आजसम्म मैले भगवत कृपा पाइन । के काम लाग्यो मेरो पूजापाठ ।”

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो ।
उपज्जित्वा निरूज्भन्ति तेसंऊपसमो सुखो ॥

g]kfn sf kHokfb ;3gfos
le I f' a'43f]f dxf:ylj/

जन्म: वि.सं. १९७८ आश्विन शुक्ल एकादशी
दिवंगत : वि.सं. २०६८ आश्विन ७ गते, शनिवार

बुद्धजन्मभूमि नेपाःया थेरवाद बुद्धशाशनिक ख्यलय् ज्वःमदुगु योगदान वियाविज्याःम्ह विनय नियम पालनाय अग्रणी, ध्यान साधनाया गुरु, धर्म अभ्यासय् क्वातुम्ह नेपालय औपचारिक रूपं बुद्ध शिक्षा, नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाया संस्थापक ९१ वर्षिय अति पूजनीय नेपाःया ;3gfos lelf' a'43f]f dxf:ylj/ २०६८ साल आश्विन ७ गते, शनिवार दिवंगत जुया विज्यात वसपोल भन्तेयात जाति, जरा, ब्वाधि, मरणं मुकगु निर्वाण धर्म प्राप्त ज्वीमा धका कामना याना च्वना ।

wd{§LIt{Ijxf/ ;/Hf0f sf]f
wd{§LIt{af}4 cWoog uf]7L
wd{§LIt{kIqsf k|sfzg
wd{§LIt{:jf:y sId6L
wd{§LIt{a'4 khf sId6L
wd{§LIt{af}4 1fgdfnf ehg
wd{§LIt{IzIff ;bg
wd{§LIt{kINns 0d]h sId6L

Downloaded from http://www.dhamma.digital

ध्यानकुटी मैत्री केन्द्र बाल आश्रमललाई सहयोग

१. विकाशचन्द्र शाक्य, चारदोबाटो, बनेपा, स्व. माता दिल माया शाक्यज्यूको पुण्यस्मृतिमा रु. २०००/–

२. Gorkha Brewery Pvt. Ltd., Nawalparashi 7000/–

३. Inner Wheel Club of New Road City भोजन प्रदान र रु. १८००/–

४. अनगारिका केशावती, पञ्ञावती पुचः धर्मकीर्ति १५००/–

५. अनगारिका वीर्यपारमी पुचः, चापागाउँ भोजन प्रदान र ग्यास १ थानको लागि १३५०/–

६. अमृत शाक्य, बनेपा रु. ११००/–

७. भक्तिमाया सैंजु, बनेपा, स्व. सिद्धिभक्त सैंजुको पुण्यस्मृतिमा १००५/–

८. साहेबलाल शाक्य, बनेपा स्व. न्हुछेरत्न शाक्यज्यूको पुण्यस्मृतिमा रु. १०००/–

९. रु. १०००/– दिनेहरू – दिलहर्ष तुलाधर; शर्मिला शाक्य, बनेपा; एमन एजन शाक्य, बनेपा; रामबहादुर मानन्धर, साँगा

१०. Gitte Rendsveg, Denmark Rs. 600/–

११. विश्वशान्ति मेटल उद्योग, बनेपा रु. ५०५/–

१२. रु. ५००/– दिनेहरू – ज्वहारलाल शाक्य, बनेपा स्व. पिता न्हुछेरत्न शाक्यको पुण्यस्मृतिमा । अमलशोभा स्थापित, चःमति, खुसिबुँ; राजाराम श्रेष्ठ, बनेपा; बलराम चित्रकार; सुमन; स्व. शीलदेवी तुलाधरको पुण्यस्मृतिमा (छोरा) ।

१३. रूपा नकर्मी, अस्परशन, डेनमार्क रु. ४००/–

१४. केशचन्द्र शाक्य, बनेपा रु. ३००/–

१५. बिना उप्रेती रु. २००/–

१६. कृष्णगोपाल रञ्जितकार रु. ११०/–

१७. दुर्गा उप्रेती रु. १०१/–

१८. केदार डंगोल रु. १००/–

१९. गङ्गा प्रजापति रु. १००/–

२०. रु. ५०/– दिनेहरू – सिद्धार्थकुमार; न्हुछेमाया मानन्धर; समर गुरूङ्ग, बुद्धनगर

★ **आजीवन सदस्यहरू** –

१. श्री पन्नीलाल राय यादव रु. ५१००/–

२. रूपा नकर्मी, अस्परशन, डेनमार्क रु. ५१००/–

★ **आजीवन वार्षिक भोजन प्रदान गर्ने दाता** –

१. नानीमैंया नकर्मी, रातोपुल रु. १५,०००/–

२. रमेश नकर्मी, मैतीदेवी रु. १५,०००/–

३. तारादेवी तुलाधर, दरवार मार्ग, काठमाडौं रु. १५,०००/–

४. भाग्यशोभा तुलाधर, तुछेँगल्ली, काठमाडौं रु. १५,०००/–

लुम्बिनीलाई बुद्धकालको जस्तै हराभरा पारिने

लुम्बिनीमा एकैदिन करिव चारसय विद्यार्थीबाट १ हजार ८ बुद्धकालीन विरूवा रोपिएको छ । लुम्बिनी क्षेत्रलाई बुद्धकालीन विकास कोषले थालेको अभियानलाई साथदिँदै ग्रिन नेपाल संस्थाले वृक्षारोपण गरेको हो । एक दशकपछि लुम्बिनीको दृश्य र स्वरूप कस्तो होला ? यो अभियानले सफलता पायोभने अवश्य पनि १ हजार १ सय ५५ विघामा फैलिएको लुम्बिनीमा साल, कदम, अर्जुना, टिक, निम, वर, पीपल, स्वामी, सिमलको हरियाली र लताले ढाक्नेछ । जामुन, कटहर, अम्बा, बढहर, अमला, आँप जस्ता वृक्षका हाँगा लटरम्म फल लागेर निहुरिने छन् । हर्रो, बर्रो, अश्वगन्धा लगायत जडिबुटीजन्य वृक्षले सुगन्ध छर्नेछ र पर्यटकलाई लोभ्याउने छन् । लुम्बिनीको यो परिकल्पनामा मूर्त रूप दिन विश्व वन्यजन्तु कोषको सहयोगमा दश वर्षमा दश लाख बुद्धकालीन वृक्षबाट लुम्बिनी हराभरा बनाउने अभियान थालनी गरिएको हो । डेढ महिनाको अवधिमा १ लाख ८ हजारवटा वृक्षारोपण भइसकेको छ ।

साभार 'कान्तिपुर' २०६८ भाद्र ९ गते, शुक्रवार

Downloaded from http://www.dhamma.digital

कर्मफल–५

✍ धम्मवती गुरुमां

जुजुं छथाय् सुला: थ्व फुकं स्वयाच्वन। खुँत जक बिस्युंवने धुनेव वहे छ्यूँ वना सोवन। वहे मन्त्र ब्वनाच्वंगु ताया, खुँत बिस्यूंवंगु खँ नं सिल।

जुजु दरवारे लिहाँवन। कन्हेखुनु सिपाहिंत स:ता हुकुम जुल– फलनाथाय् छ्यूँ तक्षशिलाय् आख: ब्वनावो म्ह विद्वानम्ह छम्ह दु। वयात थन स:ताहिं।

राजदरवारया मनूत वना वयात स:ता हल।

जुजुं न्यन– "तक्षशिलाय् वना आख: ब्वना वयाम्ह छ ख:ला ?"

"ख: सरकार"

"जित नं छं सयेका वयागु मन्त्र स्यना बी ज्यूला ?"

"ज्यू सरकार, तर समान आसने च्वनेदुसा जक जिं मन्त्र स्यनाबीफै।" धका व मनूनं धाल।

जुजुं वनापं फेतुना मन्त्र स्यना काल। जुजुया नं लाछिं मलाछिं वहे मन्त्र ब्वना च्वनीगु जुयाच्वन।

अबले वहे जुजुया सेनापतिं कुबुद्धि पिकया: जुजु स्याना: थ: जुजु ज्वीधका: मखूगु विचारतल। वं कुचक्र म्हिता च्वन। तर उपाय छुं मलू। लिपा वया मतीवन जुजुया ग्वाय् दान्हि खाइम्ह नौचा ल्हाती काय् माल धका।

नौचा स:ता: धाल– छनाप छगू रहस्यगु खँल्हाय् मा:गु दु न्यनेलाकि मन्यने ? छं सुयातं धाय्दै मखु। छंत दोछि असर्फि बी। ज्या सिद्ध जुल धा:सा छ सेनापति ज्वी पक्का।

छं जुजुया दान्हि खा: वनेगु गुबले ?

"कन्हे वनेगु"

"एसा छं दान्हि खाय्थें याना: जुजुया ग:प: ध्यनाब्यु न्है ?"

धन लोभी नौचाँ "ज्यु हवस्" धयावन। जुजुयाथाय् वना दान्हि खायेत साबुन व सुगन्ध जलं बुया ठीकठाक जुल। ग:प: चद्दंक ध्यनेत छक: ज्वय्के माल धका ल्वँहँचाय् खोचा सापसंक ट्याक ट्याक याना ज्वय्का च्वन।

जुजुया नं "घट्टेसि घट्टेसि किंकारणं घट्टेसि अहंपिंतं जानामि जानामि" धका मन्त्र ब्वना च्वन। थ्व मन्त्रया अर्थ ख: छँ छाय् खोचा ज्वयेका च्वन व कारण जिं नं स्यू धयाथें जुल।

थ्व मन्त्र जक ब्वंगु तायवं नौचा जुजुया पालि भोपुया जीवन दान फोना च्वन, जि निर्दोषी धका क्षमा फोना च्वन।

जुजुँ स्यू पह: याना न्यन– का धा फुक्क खँ कनेसा कं मखुसा स्यानाबी।

अले व नौचाँ ल्हा बिन्ति याना: धाल–

महाराज, जित: सेनापतिं थुलि दाँ बिया: सरकारया ग:प: ध्यनाब्यु धका: छोया ह:गु ख:। जिगु दोष मदु।

"एसा म्वाल छ थनसं सुंक च्वं। सेनापति सतिके छोत। जुजुं न्यन– छ नरपशु जिं छंत छु पुरेयाना मबिल धका: जित: स्याय् त्यनागु ? छ विश्वास घाती देशं पिहाँहुँ धका: पितना छोत।"

जुजुं मतीतल तक्षशिलाय् ब्वनावोम्ह गुरुया मन्त्रं जिगु ज्यान बचे जुल। वयात गुरुपूजा याय् माल धका: स:तिके छोया बिल।

व दरवारय् वयेवं जुजुं धाल–

भो गुरु, छपिनिगु मन्त्रं याना: जिगु ज्यान बचेजुल। आ:छपिं राजगुरु व सेनापति जुल। छपिं धाथें विद्वानम्ह ख:।

थ्व बाखँ कना बुद्धं भिक्षुपिन्त धया बिज्यात–

उट्ठानेनप्पमादेन सञ्ञमेन दमेन च
दीपं कयिराथ मेधावी यं ओघोनाभिकीरतीति

(न्ह्याबलें) उत्साही, अप्रमादी, (अल्सी मजूसे) सदाचारी, इन्द्रिय दमन याना (थ्वं प्यता गुणं युक्तम्ह मनू) कामओघ आदि प्यंगू क्लेश रूपी खुसी वा: वइगुली मलाइगु द्वीप (शरण) मालेगु सो।

थ्व बाखनं सीदु कर्मफल धयागु पुसाजक पी धुनेवं संस्कार जक दयेवं भोगयाये दैगु मखु। सत्संगतं नं कर्मफल हिला वनी। थ्व खँ थ्वीका काय्या लागी मेगु नं बाखँ छपु कना हये।

न्हापा जम्बुद्वीपे बुद्धया पाले वाराणसी धयागु देशे छम्ह महाजन दु। वया याक: काय छम्ह दु। व महाजनया पीगु ४० करोड दाँ दु। *क्रमश:*

Downloaded from http://www.dhamma.digital

पञ्चशीलया महत्त्व

✍ उर्सुला मानन्धर

थौकन्हेया युगयात आधुनिक युग वा वैज्ञानिक युग धाई । थुगु युगय् नं बुद्धधर्म अतिकं सान्दर्भिक जूगु कारणं विश्वभरय् प्रसार-प्रचार जुजुं वना च्वंगु दु । थ्व धर्मया प्रवर्तक शाक्यमुनि बुद्ध थौं स्वया: २६२० वर्ष न्ह्यो झीगु दे नेपालया लुम्बिनी धैगु अत्तिकं बांलागु बगैंचाय् जन्म जुया बिज्या:गु ख: । वसपोल कपिलवस्तुया जुजु सुद्धोदन व महारानी मायादेवीया काय् जुया: जन्म जुगु ख: । वस्पोलं २९ वर्षय् गृहत्यागयाना, ३५ वर्षया उमेरय् बुद्ध गयाया बोधि वृक्षया मुलय् बोधिज्ञान प्राप्तयाना बिज्यागु ख: । अनं लिपा वसपोलं ४५ वर्ष तक्क धर्म देशना याना विज्या:गु ख: ।

वसपोलं कना बिज्या:गु धर्मयात सद्धर्म धाई । अथे धैगु, शील, समाधि व प्रज्ञांयुक्त धर्म ख: । शील, समाधि, प्रज्ञा मार्फत निर्वाण पद प्राप्त याना: दु:ख अन्तयायेगु हे वस्पोलया धर्म ख: । बुद्ध शिक्षाय्, शीलयात दकले न्हापां प्राथमिकता बिया त:गु दु । शील धैगु सदाचार ख: मन, वचन व शरीर पाखें शुद्धगु ज्या यायेगुयात हे शील धाई । शरीर, वचन व मन गबले तक्क शुद्ध जुइ मखु अबले तक्क समाधि प्राप्त जुइ फैमखु । अथेहे, समाधि प्राप्त मज्वीकं प्रज्ञा उत्पन्न ज्वी मखु । उकिं चाहे गृहस्थी जुइमा चाहे प्रव्रजित जुइमा शीलयात पालन यायेगु हे बुद्ध धर्मया न्हापांगु त्वाथ: ख: । न्हेगु विशुद्धिमार्गय् नं शीलयात हे न्हापांगु स्थान लाका त:गु दु ।

भगवान बुद्धं अष्टशील, दशशील, प्रव्रजित पिनिगु लागि देका विज्यागु ख:सा, पञ्चशील गृहस्थी पिनिगु लागि देयेका बिज्या:गु ख: । बुद्ध धर्मय् पञ्चशीलया महत्त्व तसकं हे दु । बौद्ध परम्परा कथं छुं नं सभा समारोह याइबले दकले न्हापां पञ्चशील प्रार्थना याना, सुरू याई । पञ्चशील धैगु शील सदाचार, बाँलागु चरित्रया न्यागू शील ख: । व थथे ख: ।

(१) "**पाणातिपाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि**" अर्थात्, प्राणी हिंसा पाखें तापाक्क च्वने धैगु शिक्षा ग्रहण याये ।

(२) "**अदिन्नादाना वेरमणि सिक्खापदं समादियामि**" अर्थात्, मबीकं करपिनिगु छुं नं वस्तु काय् मखु धैगु शिक्षा ग्रहण याये ।

(३) "**कामेसु मिच्छाचारा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि**" अर्थात्, काम मिथ्याचार व्यभिचार याये मखु धैगु शिक्षा ग्रहण याये ।

(४) "**मुसावादा वेरमणि सिक्खापदं समादियामि**" अर्थात्, मखुगु खँ मल्हायेगु शिक्षा ग्रहण याये ।

(५) "**सुरामेरय मज्जपमादट्ठाना वेरमणि सिक्खापदं समादियामि**" अर्थात्, सुर तनीगु नशालु पदार्थ सेवन मयायेगु शिक्षा ग्रहण याय् ।

थुकथं थ्व न्यागू शील सदाचार पालना याय्गुयात पञ्चशील धाई । थ्व बुद्ध धर्मया आधारभूत शिक्षा ख: । उकिं थुगु शिक्षायात मचावले निसें बिया सत्गतिइ वनीगु लँ क्यना बिई मा:गु दु ।

थौकन्हे स्कूलय् यक्व हे मस्त लागु पदार्थया कुलंतय् लाना, फत्ताहा खँल्हाय्गु, खुया काय्गु, व्यभिचारयाना जुइगु व हत्या हिंसाय् तक्क नं ला:वंगु समाचारत पिहाँ वया च्वंगु दु । थुकियात मस्तय्गु जीवन बर्वादी पाखे ला:वनी । उकिं थुज्यागु चेतना मचावले हे बोलंका विइफत धा:सा सामाजिक विकृति विसंगति पाखें बचे जुइ फई ।

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया अल्पकालिन श्रामणेर, ऋषिणि प्रव्रज्या कार्यक्रम पाखें मचातय्त छगू न्हूगु संस्कार बिया वयाच्वंगु तसकं च्वछाये बह:जू । थुजोगु कार्यक्रमय् जिं स्वक:तक भाग कायेधुनागु दु । थुकिं जित यक्व फाइदा जूगुदु । जिं स्कूलय् नं धर्मया विषय छुँ खँ ल्हाय् फुगु दु । पञ्चशील धैगु छु धका: स्कूलय् नं कने फुगुदु । उकिं प्रव्रज्या कमिटीयात यक्व-यक्व सुभाय् । थजागु ज्याइव: लिपा-लिपा नं यायत सफलज्वी धका: जिंगु दुनुगलं निसें आशा दु । ❖

२०६८ साल श्रावण २१ गते ध्यानकुटी विहारे जुगु प्रव्रजित दिवस कार्यक्रमय् न्यंकूगु मन्तव्य ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

बुद्धयात लयृतायृकेत

✍ **अमृतशोभा शाक्य,** *(कोविद मध्यम वर्ष)*

वैशाख पूर्णिमाया दिं धयागु सिद्धार्थ जन्म जुगू दिं, बुद्धत्त्व ला:गु अले परिनिर्वाण नं जुया बिज्यागु दिं जुया: तस्सकं महत्त्वपूर्णगु दिं ख: । झीसं बुद्धयात लुमंका: थ्व दिनय् बुद्ध जयन्ती माने याना च्वनी । तर झीसं बुद्धयात लयृतायृकेत बुद्धयात लुमंका: जक म:गा: । बुद्धयात लुमंका:जक वसपोल लय्ताया बिज्याइमखु । बुद्धया न्ह्चोने च्वना: भक्तिभाव क्यने वं जक नं वसपोल लय्ताया बिज्याइमखु । झीसं बुद्धया शिक्षा थ्वीका: व्यवहारे छेय्ल धा:सा वसपोल लय्ताया बिज्याई । वसपोलं धया बिज्याना त:गुदु–

सब्ब पापस्स अकरणं-कुसलस्स उपसम्पदा ।

सचित्त परियोदपनं-एतं बुद्धानुसासनं ।

छुनं पाप याय्मते, पुण्य संचयया: अले थ:गु चित्तयात शुद्ध या, थ्वहे बुद्धपिनिगु शिक्षा ख: ।

पाप धाय्बले अकुशल ज्या, गुगु यातकिं थ:तनं कत:यातनं दु:ख ज्वी । अकुशल ज्या धाय्बले राग, द्वेष मो हंयुक्तगु ज्या ख: । बाँमला:गु ज्याया परिणामनं बाँलाइमखु । सुयातं झीसं दु:ख विइवं व पुसा जुया बिइ । अकुशलया पुसा पिइवं अकुशलहे बुया वई । उकिं छुनं पाप याय्मते धका: भगवान् बुद्धं धया बिज्या:गु ख: । पुण्य सञ्चय या । थ:तनं कत:यातनं भिनीगु ज्या या । भिंगु ज्यां भिंगु फल सई । अले भिंगुहें परिणाम झीसं भोगयाय् दई । चित्तयात शुद्ध या, चित्तयात शुद्ध याय्त झीसं पला:पला: पतिकं होश तया: चित्तयात चाय्का च्वनेमा: । चित्त स्वंगू प्रकारया दु– (१) अकुशल चित्त (२) कुशल चित्त (३) अब्यागत चित्त ।

झीसं क्षण-क्षण पतिकं होश तय्फत धा:सा थ:के छु, चित्त उत्पन्न जुयाच्वन धका: चाय्के फई । थथे चाल कि हे जक अकुशल चित्त व:सा अय् जिके बाँमला:गु चित्त वल धका: उकीयात नाश याय्फई ।

अले कुशल चित्त व:सा भिंगु ख: थ्व दश पुण्य क्रियांयुक्तगु चित्त ख: धका चाय्का: थुकियात वृद्धि यायां वने त कुत: यायेमा: । कुशल चित्त दोषरहित जुई । उकिं सुख विपाक बिई ।

अव्यागत चित्त, थ्व अर्हतपिन्के उत्पन्न ज्वी । थ्व चित्तं ज्यायाईबले थ:गु कर्त्तव्य भा:पा:जक ज्यायाई । उकिया फल आशा याना:ज्या याईमखु ।

थथे झीसं पलपल पत्तिकं चाय्का: थ:गु चित्तयात शुद्धयाना वने फय्केमा: ।

थन वक्कली भिक्षुया बुद्धकालीन घटना छगू न्ह्चोथने त्यना । वक्कली भिक्षु न्ह्चाबलें भगवान् बुद्धया न्ह्चोने च्वना: ख्वा: जक स्वया च्वनीगु । छन्हु मखु, निन्हु मखु भिक्षु जूगु त:न्हु दय् धुंका:नं धर्मयात मथ्वीकुसे बुद्धयाप्रति आशक्त जुया ख्वा: जक स्वया च्वनीगु । अले छन्हु भगवान् बुद्धं वक्कली छु छं न्ह्चाबलें जिगु ख्वा: जक स्वया च्वनागु ? छ पिहाँ हुँ धका पित छ्वया बिज्यात ।

वक्कली भिक्षुया तस्सकं नुगले स्यात । बुद्धयागु बाँला:गु ख्वा: न्ह्याबलें स्वया च्वनेत भिक्षु जूम्ह, तर बुद्धं पितिना बिज्याबले छु म्वाय्गु सीवने धका मति तया वन । तर भगवान् बुद्धं वयात धर्म खँ थ्वीका बिइत थथे नु: गले स्याक्क धया बिज्यागु ख: । अले वसपोल वक्कली भिक्षुया थाय् विज्याना स्व वक्कली छं मखुथैं थ्वीकल, छँ धर्मयात मथ्वीकुसैं जिगु रूपयात स्वया आशक्त जुयाच्वन । थ्व रूपय् छु दु ? छंगु शरीर व जिगु शरीर छु पा: ? छन्हु मदया वनीगु थ्व शरीर, शरीरया दुने स्व, अन छु दु, दुर्गन्ध बाहेक थ्व शरीरे छुँ दु ला ?

थथे भगवानं उपदेश बिया बिज्या:बले वक्कली भिक्षुं धर्मयात थ्वीकाकाल । भिक्षु जीवनयात सारयाना काल ।

भगवान् बुद्ध भक्तिभावय् लय्ताना बिज्याइमखु धका मेगु छगू उदाहरणनं कनेतेना–

भगवान् बुद्ध म्हं मफय् धुंका महापरिनिर्वाण ज्वीसिकं न्ह्चो भिक्षु-भिक्षुणी उपासक-उपासिकापिं यक्व वसपोलया अन्तिम दर्शनया लागिं वल । नुग: मछिंका: ख्वया: भावभक्ति याय्त व:पिं, जक अप्व: । उकिं भगवान् बुद्धं आनन्द भन्तेयात थथे भगवानया दर्शनया लागिं छोया हय्मते धया बिज्यात । अले आनन्द भन्तेनं भगवान् बुद्धयात त्यानुल आ: सुनं नापलाके छोय् मखुत धका पना बिज्यात । अले उबले हे शुभद्र परिव्राजक भगवान् बुद्धयात नाप लाय्त वल । वयातनं आनन्द भन्तेनं, दुत मछ्व: । शुभद्रं गुलि करयात थ्व बुद्धयात हे न्यने मा:गु न्ह्चस: ख:, जि छुनं दु:ख बिइत वयागु मखु मात्र छगू जक खँ न्यने धका: धया च्वन । भगवान् बुद्धं निम्हेस्या बिचे जुया च्वंगु खँ ताया: शुभद्र परिव्राजकयात पनेमते जित: दु:ख बिइत व:गु मखु, वयागु शंका निवारण याय्त व:गु ख: धका: धया बिज्यात । शुभद्र भगवान् बुद्ध याथाय् दुहाँ वना: वन्दना याना: थ:त जुया च्वंगु न्ह्चस: न्यन भो भगवान् ! फुक्कस्यां थ:गु वाद त:धं धाइगु तर धात्थैं सत्य छु ख: ? थ्व न्ह्चस:या लिस:ले भगवान् बुद्धं धया बिज्यात गुगु वादय् आर्य अष्टांगिक मार्ग दई वहे वाद त:धं धका: कना विज्यात् शुभद्रं थ्वीका काल । भगवान् बुद्धया अन्तिम शिष्यनं जुया बिज्यात ।

भगवान् बुद्धं अन्तिम उपदेश **“अप्पमादेन सम्पादेथ”** धया बिज्यात ।

उकिं झीसं आ: तक्कनं ला:नि भगवान् बुद्धं बिया बिज्या:गु उपदेशयात लुमंका: होशपूर्वक जीवन हना: बुद्धयात लय्ताय्केत थ:गु जीवन भिंकेनु ।

साधु ! साधु !! साधु !!!

(थ्व लेख २५५४ बुद्ध जयन्ती खुन्हु धर्मकीर्ति विहारय् वीर्यवती गुरुमाँनं कनाविज्यागु धर्मदेशनाया आधारय् च्वयागु ख: ।)

Downloaded from http://www.dhamma.digital

भिक्षुणी धम्मवती गुरुमांको धर्मकीर्ति विहारमा रही उपचारक्रम जारी

धम्मवती गुरुमां उपचार पश्चात् अस्पताल परिसरमा हल्का हिंडडुल गर्नुहुँदै

धर्मकीर्ति विहारका प्रमुख एवम् अन्तर्राष्ट्रिय भिक्षुणी संघका अध्यक्ष भिक्षुणी धम्मवती गुरुमांको श्रावण ७ गते पेटको टच्यूमरको शल्यक्रिया भएको थियो । नर्भिक अस्पतालमा डा. प्रदिप बैद्यको नेतृत्त्वमा सफल शल्यक्रिया पश्चात् श्रावण १८ गते उहाँलाई अस्पतालबाट डिस्चार्जगरी धर्मकीर्ति विहारमा ल्याइएको थियो । हाल उहाँले धर्मकीर्ति विहारमा नै रही बाँकी उपचारक्रम जारी राख्नुभएको छ । उपचारक्रममा उहाँको सुस्वास्थ्य कामनार्थ आउनुहुने सम्पूर्ण हितैषी महानुभावहरूलाई धम्मवती गुरुमां प्रमुख धर्मकीर्ति विहार परिवारले हार्दिक धन्यवाद एवम् साधुवाद व्यक्त गरेको छ ।

धम्मवती गुरुमां र शल्यक्रिया गर्नुहुने डा. प्रदिप बैद्य

कुशी नगरय् दिवंगतजुया बिज्याम्ह माँ रत्नमाया शाक्यया दकिलाया पुण्य तिथिस थिथि आदरणीय व्यक्तिपिंसं बिया बिज्या:गु शोक मन्तव्यया मुना खँ

✍ **चन्द्रशोभा शाक्य,** ल.पु. सरस्वतीननी

वि.सं. २०६७ साल श्रावण १९ गते, नसंचाय् यलय् कुशीनगरं पुज्य अग्गमहा पण्डित धम्म ज्योतिका भदन्त ज्ञानेश्वर महास्थविर भन्तेयागु फोन आकाझाकां न्यात, जिं फोन न्यनां वसपोलं धया विज्यात "माताजी वहुत भाग्यशाली है अच्छा संस्कार हे तुम लोग भी ऐसेही संस्कार प्राप्त कर सके ऐसा प्रर्थना करके माताजीको निर्वाण कामना करो अपना कर्तव्य पालन करना चाहिए पुण्य कार्य एवम् दान प्रदान करना चाहिए" माताजी तो अपना अन्तिम इच्छा पुरा करनेके वाद कुशीनगर जैसा पवित्र स्थान पर दिवंगत हुआ । यह अच्छा समझना चाहिए । नेपाल से संकल्प करके लायागया चीवर भिक्षु महासंघ के बिच निर्वाण मूर्तिको चढायागया और अष्टपरिकार दान करने के वाद निर्वाण मूर्तिको शीर से पाँव तक, वन्दना करके अपना अन्तिम इच्छा पुरा कर लिया रामाभार जैसा तथागतका दाहसंस्कार स्तुप पर इतना वृद्धा उमेर मे एकचक्र पैदल सेही दर्शन कियागया आँशु वहाकर ५ मिनेट ध्यान भी करलिया । इसके वाद बर्मी चैत्य (स्वेतगाउँ चैत्य) घुमकर चाँरो दिशा के बुद्ध तथागतको वन्दना करकेही गाथाको स्मरण किया गया" **"वन्दामी चेतियं सब्बं सब्बथानेसुपतिट्ठितं शारीरिक धातु महावोधी बुद्ध रूपं सकलं सदा"** कहकर चैत्य परिक्रमा किया ऐसा मरण दुर्लभ हैं । माताजी दाहा संस्कार यहींपर रामाभार में करना है या नेपाल में धिरज रखो आगे क्या करना हैं वहुत समझदारी से करना ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

पुज्य भन्तेयात जिं लिसः बीमफुत । ल्हानं फिरफिर खातः अनायास जिगु मिखाय् माँ यागु क्वातुसे च्वंगु भय् भय् ब्यूगु स्नेहं जाःगु सः जीवन परयन्त पुलानं पुले मफुगु गुणया वदलाय् ख्वविया धाः हाल । पुज्य भन्ते यागु अमुल्य वचनयात पालनयानाः मनयात वसय् तया फुक्व सियागु सल्लाह कथं टोलय् दकलय् सकलय् थकालिम्ह स्वंकः जंक्व धूम्ह जुया नेपालय् हे दाहा संस्कार याय्गु निर्णय कथं कुशीनगरं पुज्य भन्तेयागु गाडी थ्यना नापं विज्याना लं धुंछीं मदिकं परित्राण पाठ याना विज्याना गोरखपुरं सुनौली बोर्डर थ्यंका विज्यात । सुनौलीं भारतय् स्वयान भच्चा थाकुल तर पुज्य भन्ते भिक्षु महा संघया महामन्त्री जुगु कारण व वसपोलया मैत्रीया प्रभावं याउँक शव पास जुल सुनौली नं कुशीनगर चन्द्रमणी विहारय् मांयात क्वकयाः अन नं भगवानया न्ह्योने पाठयाना च्वं-च्वं नेपाल दुत हय्गु समय त्यल । उबलय् लाक्क श्री ठाकुरमान शाक्य दाई NRC कार्यक्रम अन्तरगत लुम्बिनी च्वना विज्याना च्वंगुलिं वसपोलयात फोन याना । वसपोलं भैरहवा विज्यानाः श्रद्धापूर्वक यक्व ग्वाहालीयाना विज्यात घण्टा पत्तिकं खवर कनाहया विज्यागुलिं थन थन थ्यन धका खवर बुझेजुया च्वं । उवलय् लाक्क लुम्बिनी च्वना बिज्याम्ह मैत्री भन्ते श्रद्धेय भन्ते कुमार काश्यपयागु जन्म दिं जुया काठमाडौं विज्यात लुम्बिनी लिहाँ विज्यागु दिने लागुलिं भन्तेयागु एम्बुलेन्स व्यवस्था याय् मफयाः प्राइभेट गाडी मिलय्यानाः प्यन्हु न्ह्यवः भैरहवा प्लेनं ब्वया विज्याम्ह माँयात शवया रूपय् थःगु जन्मभूमि लितहय् माल ।

नेपालय् थ्यनेवं भगवान स्थापनायाना तइतःगु माँःया न्ह्याबलें जप ध्यान पाठ याना बिज्याइगु बैठक कोथाय् (थ्यना) गोतुइकू बलय् त्यानुयाः आराम कया च्वंम्ह थैं माँ याःगु ख्वालय् छुं भच्चा हे अशुभ भाव मदु ख्वाँ चचिमःचिकं । जि मनं तुनागु पुँवन धाय्त्योंम्ह थें च्वँ । सुद्धगु लखँ माँयात यच्चुगु कापतं हुइका नस्वागु अत्तरं वुइका बाँलागु वसतँ पुँका वया दचोने निर्वाण मूर्तियागु प्रशाद चिवंर फाय्काः माँयात आराम पूर्वक भगवान तथागत व पद्मसंभव मूर्तिया न्ह्योने थ्येनां तःवलय् त्यान्नुहूया याउँक स्याक्क न्ह्यो वय्का विज्याम्ह थैं च्वं ।

माँ मदुगु सीवं फरपिङ्ग शामे गुम्वा व महाराजगञ्ज गुम्वाय् च्वना विज्याना च्वंपिं पूज्य तेनजिङ्ग गुरु रिम्पोछे सहित लामाजुपिं पुजायागु ज्वलं ज्वनाः माँया पार्थिव शरीरया न्ह्योने, त्रिशरण गमण मोलामी वज्रसत्त्व सिठो पाठ पूजा थःगु भाषं याना बिज्यासें भिगु आशिका यानाः भिंगु थासय् जन्म काय्मा छुं नं दुःखकष्ट मवय्मा धकाः सँय् भाषं ब्वना बिज्यात । ४९ दिं तक्क आत्मा दयाच्वनी उकि दु भापा पुण्य तोताः विइमा न्हिं स्वकः सुर धयागु "चिनी, मिश्री, सखर, दुरू घ्यो, धौ चप्पा तया दय्कातःगु खाद्य पदार्थ धुप च्याकाः विइमा धकाः कना न्हापाँ च्याका बिज्यात हानं धुँ धुपाय् देवा मदुम्हेसिगु नामं च्याकेफत उलिहें भिं जुइ थःपिन्तनं पुण्य दै परलोकजुया विज्याःम्ह मां या सुख शान्ति प्राप्त ज्वीं । थ्व सन्सारय् छुंनं सुनं स्थिरं दैइमखु शरीर खः रोगं कयावई, बुढा-बुढी जुयावनी मरण जुइ वयावं च्वनी वनावंच्वनी गथे कि समुद्रया लः न्ह्याना च्वनीथें धकाः मनय् तय् फयकेमाः धका कना बिज्यात । वसपोल गुरुं कना बिज्याःगु उपदेशया सिरोपर याना ।

कन्हेखुन्हु सुथय् जुसेंली सुमंगल विहार शाक्यसिंह विहार, विश्वशान्ति विहार, मण्मिण्डप विहारया गुरुमांपिं व धर्म पासापिं विज्यानाः श्रद्धातयाः पाठ याना विज्यात । दिवंगत पुज्य संघमहानायक कर्मशील भन्तेया पालंनसें कया आतक्कनं विहारय् विज्याना दान प्रदान व शील पालन याना च्वंम्ह दकलय् सकलय् पुलांम्ह उपासिका जुयाः दक्व विहारया भन्तेगन अनागारीका व धर्म पासापिन्त श्रद्धा तय्गु त्यागिपिन्त खनेवं श्रद्धाभाव पोंकेगु माँया धार्मिक स्वभाव । उकिंहे पुण्यफल जुइमा न्हीछि यंक थिथिं धर्म पासापिं गुलिसनं खाता देछायाः गुलिसिनं दुर्गती धारणी व अनिच्चावत संखारा ब्वना दक्षिणा स्वाँ देवा च्याका श्रद्धाञ्जलि प्वंका विज्याना च्वन । वथेंतु विपश्यना ध्यान आचार्य उत्तम धाख्वा, मदन मानन्धर सहित मांयागु पार्थिव शरीरया न्ह्योने मरणाणु स्मृति ध्यान भावना तया अन्तिम अनित्य वोध श्री सत्य नारायण गोयन्का गुरुयागु निर्देशनं कथं याका बिज्यात !

अन्तिमे विश्वशान्ति विहारं "**पुज्य अग्गमहा सद्धम्म जोतिक धज धम्म चारिका**" ज्ञान पूर्णिक महास्थविर भन्ते व गुरुमापिं विज्याना माँया पार्थिव शरीरया न्ह्योने पवित्रगु लः धाः हायकेविया पुण्याणुमोदन याना विज्यात । वसपोल मणिमण्डपय् च्वनां विज्यावलय् निसें विहारय् विज्याना धर्म देशना न्यनां बुद्धपुजायाना विज्यानां च्वंगुलिं पुज्य भन्तेया नाँ जक काय्मात्रं लय्लय् ताय्की जिं वैसं कोकाली काय्थें जूसानं वसपोल भन्ते जिम्ह हेडमास्टर धया विज्याइगु माँया वचन लुमनां मिखाँ ख्वविहाल पूज्य भन्तेनं खंका विज्याना काः जिं छिमित लः हायकाः पुण्यानुमोदन या धयागु ख्वबि हाय्कि धयागु मखु । छिमिसं

Downloaded from http://www.dhamma.digital

थु हे मथूनिका: आमथैं ख्वया न्हापायागु पुलांगु सात्तुमतुसाल अकुशल विज्वय्का: जिइला ? वरू माँ यागु नमूना क्या वाँलागु पुसा पिइ सयकेमा: धका: न्ह्चलं चाय्का विज्यात। उप्पलवण्णा गुरुमां माँया तसकं मनं तुम्ह चिनी गुरुमां धयाविज्याइ वसपोल छचैं विज्याइवलय् लय्लय्ताया वन्दना याना खँल्हाइगु लुमनां: संवेग उत्पन्न जुल आमथें मिखाँय् ख्वबि वय्का च्वनेगुला विहारय् वइपिं धाय् मल्व मन बलाकेमा माँनं गुलि सहयाना च्वन। मनय् दु:ख वह: वह: द:सानं जिपिं वय्वलय् ख्वा न्ह्यावलँय् चकंका: धर्म खँ न्यनाच्वनी सीइ म्वा:पिं सुदु ? उत्पत्ति हे विनास ख:धैगु भगवान तथागतयागु अमूल्य वचन लोंमनला ? वसपोल पिनिगु वचनयात मनय् दुने छ्वया: धैर्य याना।

माँया पार्थिव शरीरया न्ह्चोने गुवलँय् परित्राण पाठ सा गुवलँय् दुगर्ति धारणी ब्वानाच्वंगु सलं हानं लामा गुरुपिन्सं वज्र गं दमरू सिङ्गिङ्ग नाँ ग्यालिन पुया पुना वाजं थाना पाठयाना विज्याना च्वंगु सलं बैठक कोठा गुन्जायमान जुया च्वंसा माँयागु ख्वा:ला झन् मुसुमुसु काथें च्वना व: न्हिला हइमथें च्वं। स्वया च्वच्वं गथें तोता:छ्वय् थें नुग: खुल्लं मिना: सहयाय् मफुत। उवलय् हानं छ्:क: फोनया घण्टी न्यात "वरीष्ठ साहित्यकार जनकवि दुर्गालाल श्रेष्ठ" सर खनी वय्कलं धयादिल आमकनला पाठ पुजा यानांच्वंगु थैं च्वं जिं वय्क:यात लिस: विई मफुत वल्ल तल्लं धया छुयाय् सर ? अपाय्चकं लय्लय्ताया दान ज्वलं व चिवर थनंनसैं संकल्प याना कुशीनगर परिनिर्वाण मूर्ति चीवरं फाय्केत विज्याम्ह माँ अनहे दिवंगत जुइका: लिहाँवय् मालिधका: कल्पना तक्क नं मयाना धयाम्हेसिया धाय्हें मफुत। वय्क नं अजुगति चाया घा: च: च: याना माँ लुमंका दिल। अपायचो शान्त स्वभावह्म जिं माँया स्वक्वगु जंकुवलय् जिगु बुद्धया भजन म्येया क्यासेट देछायावलय् गय् चोकं लय्तागु न्यनां झन् सहयाय् मफुत। अलय् कवि दुर्गालाल श्रेष्ठया मनय् च्वंगु कविताया ब्वं गालय् कविता भय्बिया: पिज्वल फोने नतुं धयादिल च्वया:का न्हैसा धा: धाँ: कविताया रूपय् समवेदना प्वंकादिल कविता थ्वहे ख:

१) हाय्केमते ख्वबि चन्द्रशोभा, मन्त जिमि माँ धाय्मते
मदुगु पार्थिव जकं ख:, हृदय ल: ल: याय्मते।
२) ख: थ्व घटना खुल्ल मिं ख:, तर गुथाय् गनं संगु दु।
जीवन हे निर्वाण मखुला, काय्गु वं कैवंगु दु।
३) ख: थ्व उत्सवया लगन ख:, मनन धा छँ मन-मनं
वैत गन ध्यानय् च्वंच्वं हे, प्राप्त जुल निर्वाण नं
४) यचुकि छं मन चन्द्रशोभा, ख्वबि लखं मखु विन्ति न्है
छंगु मन मत ज: थ्वज्वीमा, वैत उगु निर्वाण लँय्
५) खय्कि जाहाँ खय्कि नुगलय्, बुद्ध धर्म व संघया ज:
शोकया खिमिला मदय्केत, त्वयकि का रे छं नगु: नुग:

अहा अपाधंम्ह कविज्यूयागु वचनयात गथें मनन मयाय्गु धका मनय् धैर्य वल। धा:मधाँ माँयागु पार्थिव शरीर छचेनं पितयंकेगु ई: नं त्ययावल। हिरण्यवर्ण महाविहार: वलिक्कसं च्वंगु श्री धर्मरत्न मञ्जुश्री विराजमान जुया विज्याना च्वंगु सरस्वती ननी स: गुथियार, थ: थिति इष्ट-मित्र थिं-थिं धर्म पासापिन्सं ननी जाय्धुंकल गनंजक सिइका विज्यागु थैं च्वं माँया पूण्य संस्कार मखा ज्वी।

बौद्ध परम्परा कथं माँयागु पार्थिव शरीरयात स्वक्व: जंकु धुंम्ह जुया: ख:दय्का खतय् स्वाँमा खाताँ छायपावाना: थ्यना कुशीनगरया प्रसाद चिवरं (भुना) (तोपुया) फायका: न्ह्चोने लामा गुरुपिन्सं कलसं जल ह्वला: पाठ याना बिज्यासें लिउने फुक्क धर्म पासापिंसं धुँ च्याका: अनिच्चावत संखारा छापय्याना त:गु भौं छ्:कू छ्:कू ज्वनां ब्वना: माँयात दिपय् तक्क सकसिनं लँस्वया: ढोका पिने थ्यंकल। दिपय् थ्यंकानं रिम्पोछे गुरुपिन्सं पाठयाना विज्याना घ्योलय् वाला त:गु न्याता प्रकारया बि बह लं ह्वला: माँयात दकलय् न्हापाँ मूलम्ह गुरुं धुँ च्याका: सुभारम्भयाना बिज्यात। अनंतिनि मि तय्गु सुरू जुल माँयात जिनं अन्तिम 'पन्चाङ्ग वन्दना" याना पाली भोपुया।

माँयात स्वया च्वं च्वहे धुँ यागु मि पुसा ह्वारा ह्वारा च्याना: मिया ज्वालय् वदलय् जुल। ज्वाला नँ मदया वं वं कुँ जुया वन। बाँकी दनिगु नं हेँग्वा: जुया वन। ह्याउमी हेँग्वालं मदया नौं जुया छु छुँ जुयावन खरानी परिणत जुया वन। अलय् जित: कुशीनगरया साल बनय् तथागतयागु अन्तिम उपदेश लुमनावल **"हन्ददानि भिक्खवे आमन्तयानि वो वयधम्मा संखारा अप्पमादेन सम्पादेथ:"**

हानं पुजनिय भन्तेपिन्सं, गुरुमापिन्सं व गुरुपिन्सं नित्यमदु धयाविज्यागु सत्य वचन ख: धका दुनेनसें चाय्का: माँयागु गुणयात जक नापं ज्वना छुँ जुयावंम्ह जियोम्ह माँयात दिपय् नतुँ तोता: वया। वदिं: थौंन दच्छि दत। (क्यन) दच्छि विहार पत्तिकं दान प्रदान पुजापाठ माँयागु नामं यायाँहे माँ मदुगु दच्छि पूवंगु थैं मच्वं ! आ माँयागु अमूल्यगु शब्द, माया ममता शहनशीलता धैर्यता नापं दक्व मस्तय्त: माँनं क्यना थकूंगु धर्मया लँय् वनेगु हे माँनापं च्वनाच्वनागु ख: धका मनंतुना च्वना।
"इदम्मे पुण्यं सब्बे सत्ता सुखिता भवन्तु"

❖

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मकीर्ति विहार — गतिविधि

२०६८ श्रावण १४ गते, बुधवार
विषय- मागन्दिय ब्राह्मण
प्रवचिका- इन्दावती गुरुमां
प्रस्तुती- मिनरवती तुलाधर

यसदिन श्रद्धेय इन्दावती गुरुमांले मागन्दिय ब्राह्मणको विषयमा प्रवचन दिनु हुँदै भन्नुभयो–

आरोग्य परमा लाभा, निब्बानं परमं सुखं ।
अट्ठङ्गिको च मग्गानं, खेमं अमत गामिन्ति ॥

अर्थ– निरोगी हुनु ठूलो लाभ हो, निर्वाण उत्तम सुख हो, भय नभएको अमृतगामी मार्गहरू मध्ये अष्टाङ्गिक मार्ग उत्तम हो ।

बुद्धको समयमा कुरूदेशको कम्मासदंम्म भन्ने ठाउँमा मागन्दिय ब्राह्मण परिवार थियो । उनीहरूको विचार अनुसार पञ्च इन्द्रियले इच्छा गरेको पूर्ति गर्नुपर्छ भन्ने धारणा थियो । भगवान बुद्धको उपदेश अनुसार मन मुख्य भएको कारणले अशुद्ध चित्तले अरूलाई दुःख दियो भने नराम्रो परिणाम भोग्नुपर्छ भने शुद्ध चित्तले अरूलाई उपकार गरियो वा सुख दिनसक्यो भने राम्रो परिणाम प्राप्त हुन्छ । त्यसैले सकेसम्म मनलाई आफ्नो वशमा राख्नुपर्छ । मागन्दिय ब्राह्मणले भगवान् बुद्धलाई आफ्नी छोरी कन्यादान दिन खोजेको थियो ।

बुद्धले यस प्रस्तावलाई अश्वीकार गर्नुभई पञ्चस्खन्दको यथार्थ स्वभाव बारे उपदेश दिनुभएको सुनी मागन्दीयका माता/पिताले आनागामी मार्गफल प्राप्त गर्न सफल भएको थियो ।

धर्मकीर्ति पत्रिकालाई सहयोग

उपासिका धर्मदेवी तुलाधर बालाजुले धर्मकीर्ति पत्रिकाको उत्तरोत्तर प्रगति कामनागरी रु. १०००/– चन्दा सहयोग प्रदान गर्नुभएको छ । चन्दा दाता उपासिकालाई धर्मकीर्ति पत्रिका परिवारले हार्दिक मङ्गल एवम् सुस्वास्थ्य कामना गरी साधुवाद व्यक्त गरेको छ ।

नमो बुद्ध भ्रमण

२०६८ भाद्र १७ गते
स्थान- नमोबुद्ध, काभ्रे
प्रस्तुती- पञ्ञावती गुरुमां

धर्मकीर्ति विहारको आयोजनामा नमो बुद्धमा बुद्धपूजा तथा धर्मदेशना कार्यक्रम सम्पन्न भयो । उक्त कार्यक्रमा १२२ जना उपासकोपासिकाहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

त्यही दिन काभ्रेक' नाला करूणामय मन्दिर ध्यानकुटी विहार तथा धुलिखेलको शान्तिवनको पनि भ्रमण गरिएको थियो ।

उक्त कार्यक्रममा पञ्ञावती केशावती गुरुमांहरूबाट बुद्धपूजा, धर्मदेशना र परित्राण पाठ गर्नुभएको थियो ।

शोक सभा

२०६८ आश्विन ३ गते, मङ्गलवार
स्थान- धर्मकीर्ति विहार
प्रस्तुती- शुभवती गुरुमां

पुरानो धर्मकीर्ति विहारमा १ कोठा निर्माण गरी कोठा दाताको रूपमा सहयोग गर्नुभएकी उपासिका हेरादेवी कंसाकार दिवंगत हुनुभयो । दाता उपासिकाले धर्मकीर्ति विहारमा पुऱ्याउनुभएको यस योगदानलाई कदरगरी २०६८ आश्विन २ गते, मङ्गलवारका दिन धर्मकीर्ति विहार मा शोक सभाको आयोजना गरिएको थियो । धर्मकीर्ति विहार संरक्षणकोष धर्मकीर्ति विहारको आयोजनामा सञ्चालित उक्त कार्यक्रम चमेली गुरुमांको अध्यक्षतामा सञ्चालन गरिएको थियो । धर्मकीर्ति संरक्षण कोषका सचिव मीना तुलाधरले शोक पत्र पढेर सुनाउनु भएपछि चमेली गुरुमांले उक्त पत्र दि. हेरादेवी कंसाकारका छोरा चन्द्रवीर सिंह कंसाकार एवम् छोरी सरीता तुलाधरलाई प्रदान गर्नुभएको थियो ।

अगम्यरत्न कंसाकारले सञ्चालन गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा चमेली गुरुमां र चन्द्रवीर सिंह कंसाकारले आ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो ।

wd{§lt{ljxf/df a'4k"hf / wd{b]zgf

मिति	बुद्धपूजा	धर्मदेशना
२०६८ भाद्र १९	चमेली गुरुमां	चमेली गुरुमां
२०६८ भाद्र २६	चमेली गुरुमां	चमेली गुरुमां
२०६८ आश्विन १	चमेली गुरुमां	चमेली गुरुमां
२०६८ आश्विन ३	दानवती गुरुमां	दानवती गुरुमां
२०६८ आश्विन १०	केशावती गुरुमां	केशावती गुरुमां

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो ।
उपज्जित्वा निरूज्भन्ति तेसंऊपसमो सुखो ॥

बुँदि :
ने.सं. १०३७ बछलाथ्व सप्तमी

मदुगु न्हि :
ने.सं. ११३१ ञलाथ्व चतुर्थी
(वि.सं. २०६८ भाद्र १५ गते)

मदुम्ह हेरादेवी कंसाकार

पुलांगु धर्मकीर्ति विहारया कोठा दाता **हेरादेवी कंसाकार**
२०६८ साल भाद्र १५ गते बिहीवार दिवंगत जुया दीगुलिं वयक:या चीर शान्ति कामना यासें निर्वाण प्राप्त ज्वीमा धयागु आशिका नापं पुण्यानुमोदन याना च्वना ।

भिक्षुणी धम्मवती प्रमुख
धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोष
धमकीर्ति विहार परिवार, श्रीघः नघः

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो ।
उपज्जित्वा निरूज्भन्ति तेसंऊपसमो सुखो ॥

बुदिं:
वि.सं. २००२/४/२ गते

मदुगुदिं:
वि.सं २०६८/३/13 गते

दिवंगत रूप ज्योति कंसाकार, स्वयम्भू

धर्मकीर्ति पत्रिकाया विशेष सदस्य **रूप ज्योति कंसाकार**
२०६८ आषाढ १३ गते दिवंगत जुयादीगुलिं वयक:या छयेँज:पिंसं प्रकृतिया अनित्य स्वभावयात थ्वीकाः धैर्य धारण याय्फय्मा धकाः कामना यानाच्वना ।
साथय् वयक:या गुणानुस्मरण यासें संसारया अनित्य स्वभावयात लुमंका च्वना ।

धर्मकीर्ति विहार परिवार
धर्मकीर्ति विहार, श्रीघः, नःघल

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्म प्रचार — समाचार

३ दिनसम्म पट्ठान पाठ सम्पन्न

२०६८ भाद्र १६ देखि १८ सम्म
स्थान- निर्वाण मूर्ति किम्डोल विहार, स्वयम्भू
प्रस्तुती- शुभवती गुरुमां

देशमा सुख शान्ति एवम् पूज्यनिय धम्मवती गुरुमांको सुस्वास्थ्य कामना गरी निर्वाण मूर्ति किम्डोल विहार स्वयम्भूमा ३ दिनसम्म (मिति २०६८ भाद्र १६ देखि १८ सम्म) विहान ६:३० देखि दिउँसो ३ बजेसम्म गुरुमांहरूको तर्फबाट अभिधर्म पट्ठान पाठ गरिएको समाचार छ। डा. मोलिनी गुरुमां एवम् डा. धम्मविजया गुरुमां लगायत निर्वाणमूर्ति किम्डोल विहार स्वयम्भू सपरिवारको आयोजनामा सञ्चालित यस कार्यक्रममा चमेली गुरुमां, मोलिनी गुरुमां, अग्गञाणी गुरुमां, आदि गुरुमांहरूबाट धर्मदेशना भएको थियो। कार्यक्रमको अन्तिम दिनमा धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन समूहले भजन प्रस्तुत गरिएको थियो। डा. मोलिनी गुरुमां एवम् डा. धम्मविजया गुरुमांको तर्फबाट धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनलाई सहयोग स्वरूप रु. ५०००/– प्रदान गरिएको उक्त कार्यक्रममा पट्ठान पाठ गर्नुहुने गुरुमांहरूको नामावली यसरी उल्लेख गरिएको छ।

(१) चमेली (२) अनोजा (३) अनुपमा (४) पञ्ञावती (५) मोलिनी (६) केशावती (७) धम्मविजया (८) दानवती (९) त्यागवती (१०) नन्दावती (११) कुसुम (१२) जयवती (१३) शुभवती (१४) करूणावती (१५) ध्यानवती (१६) रमावती (१७) सुजाता (१८) प्रीतिवती।

मैत्री बोधिसत्त्व विहारमा बुद्धपूजा र धर्मदेशना

२०६८ भाद्र १९ गते, सोमवार

मैत्री बोधिसत्त्व विहारमा हरेक महिनामा सञ्चालन भइरहेको बुद्धपूजा एवम् धर्मदेशना यसदिन कार्यक्रम अनुसार यसदिन कुसुम गुरुमांले बुद्धपूजा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुभई धर्मदेशना गर्नुभएको थियो। धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनले भजन प्रस्तुत गरिएको उक्त कार्यक्रममा जलपान व्यवस्थागरी पुण्य सञ्चय गर्नुहुने दाताको नाम यसरी उल्लेख गरिएको छ– नविन वज्राचार्य, प्रमिला वज्राचार्य, प्रतिमा वज्राचार्य।

श्रद्धेय पूज्य रत्नमञ्जरी गुरुमांको पाँचौं पुण्य तिथि

२०६८ आश्विन २३ गते, सोमवार

धर्मकीर्ति विहारका सह-संस्थापिका श्रद्धेय रत्नमञ्जरी गुरुमां वि.सं. २०६२ आश्विन १९ गतेका दिन परलोक हुनुभएको थियो। उहाँको पुण्य स्मृतिमा धर्मकीर्ति विहारको धम्महलमा मिति २०६८ आश्विन २३ गते सोमवारका दिन श्रद्धेय भिक्षु ञाणपूर्णिक महास्थविरबाट महासतिपट्ठान धर्मदेशना गर्नुभएको थियो भने प्रव्रजित गुरुमांहरूको तर्फबाट महासतिपट्ठान सूत्र पाठ भएको थियो। धर्मकीर्ति विहारले आयोजना गरेको उक्त कार्यक्रम विहान ७ बजे देखि १२ बजेसम्म सञ्चालन गरिएको थियो।

कपन गुम्बामा भोजनदान

२०६८ भाद्र १६ गते, शुक्रवार

बुद्ध शासनको महायान निकायमा प्रव्रजित हुनुभएका कपन गुम्बा निवासी लामा, गुरुहरू (भिक्षु तथा श्रामणेर) लाई धर्मकीर्ति विहार पूर्णहेरा पुच:को तर्फबाट कपन गुम्बामा रहनु भएका ४०० जना लामा गुरुहरूलाई भोजन दान गर्नुभएको थियो।

शान्ति कामना पूजा

२०६८ भाद्र १३ गते, मंगलवार

चित्रकार (पुं.) समाजया आयोजनाय् विश्वशान्ति कामना स्वयम्भू भगवानपाउ भुइख्यले दीप प्रज्वलनया ज्याझ्व: याना: क्वचा:गु बुखँ दु।

उक्त अवसरे दर्जनौं भन्ते, गुरुमाँपिसं परित्राण पाठ याना बिज्यागु उगु ज्याझ्वले भन्ते गुरुमाँ पिन्त दान प्रदान जूगु व भिक्षु कोण्डन्यं शान्तिया बारे धर्मदेशना याना बिज्यागु समाचार दु। उगु ज्याझ्वले पुं समाजया अध्यक्ष शान्तकुमार चित्रकारं स्वागतभाषण याना दीगु ख:।

दीपंकार ज्ञानमाला भनजया स्वर्ण जयन्ती

२०६८ भाद्र १४ गते, बुधवार

भक्तपुर दीपंकर ज्ञानमाला भजन खल:या ५० वर्ष क्यंगु सुवर्ण जयन्ती समारोह उपसंघ नायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरं उद्घाटनयाना विज्यासे व स्वयम्भू ज्ञानमाला भजनयाना: झ:झ: धायक सम्पन्न जुगू बुखँ दु–

न्हापां भक्तपुर दीपंकर भजन खल: पाखें लसकुस न्वचु जूगु उगु ज्याझ्वले पञ्चशील प्रार्थनां लिपा ख्वप दीपंकर ज्ञानमाला भजन खल:या सभापति रामकृष्ण वैद्य पाखें स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन खल: या सभापति सचिव आदि पदाधिकारीपिन्त खादा कोखायका: हनेगु ज्या जूगु ख:।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर दिवंगत हुनुभयो

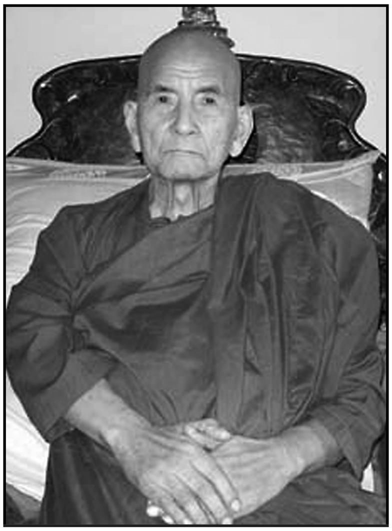

थेरवादी भिक्षुसंघ नेपालका संघनायक पूज्य भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर ९० वर्षको उमेरमा आश्विन ७ गते विहान ५:२० बजे दिवंगत हुनुभएको छ । सोही दिन अपरान्ह सुमंगल विहारको प्राङ्गणमा भाव विह्वपूर्ण श्रद्धाञ्जली सभा पनि सम्पन्न भएको थियो । उक्त अवसरमा सयौं भिक्षु एवम् भिक्षुणी गुरुमांहरू लगायत हजारौं श्रद्धालु भक्तजन, उपासकोपासिकाहरूको पनि उपस्थिति रहेको थियो ।

उक्त शोक सभा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष भिक्षु बोधिसेन महास्थविरको सभापतित्त्वमा सम्पन्न भएको थियो । सभाको शुरूमा भिक्षु बोधिसेन महास्थविरले दिवंगत पूज्य भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको जीवनी र बुद्धशासन उन्नतिको लागि उहाँले पुऱ्याउनु भएको योगदान विषयमा लिखित विवरण पढेर सुनाउनु भएको थियो । त्यसपछि उपसंघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्नुहुँदै भन्नुभयो–

"दिवंगत हुनुभएका भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर विनय नियम पालन गर्ने क्षत्रमा अग्र हुनुहुन्छ। यो उहाँको विशेषता हो । आज दिवंगत बुद्धघोष भन्तेले हामीलाई यसरी सन्देश दिइरहनु भएको छ । यहाँ उपस्थित सज्जनहरू ! म आज जसरी प्राण रहित भई उत्तानो परिरहेको छु, यसरी नै सबैले एकदिन उत्तानोपरी मर्नुपर्नेछ । यस्तो अनित्य भएर जानुपर्ने संसारमा झगडा र झमेलामा फँसिरहनु व्यर्थ हुनेछ । सबैले एकदिन मर्नुपर्ने सत्य तथ्य नियमलाई सम्झिनु उत्तम हुनेछ ।"

यसरी बुद्धघोष भन्तेले दिनुभएको सन्देश सुनाउनुहुँदै भिक्षु अश्वघोषले श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्नुभएको थियो ।

त्यसपछि भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरले पूण्यानुमोदन गराउनु हुँदै दिवंगत भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको बहुआयामिक र राम्रो व्यवहार सम्वन्धी गुणहरूबाट धेरै श्रद्धालु उपासक-उपासिकाहरू प्रभावित भएको विषयमा चर्चा गर्नुभएको थियो ।

असोज ९ गते पनि दिवंगत संघनायक बुद्धघोष महास्थविरप्रति उपसंघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको सभापतित्त्वमा फेरि श्रद्धाञ्जली भएको थियो । उक्त अवसरमा भिक्षु कोण्डन्य, श्रीलंकाका महामहिम राजदूत, म्यानमारका राजदूत, थाइल्याण्डका राजदूत र हिसिला यमि तथा भिक्षु पञ्ञालोकले बोल्नुभएको थियो ।

मिति २०६८ आश्विन ९ गते उहाँको शव ललितपुर नगर परिक्रमा गराई दिउँसो शंखमूल घाटमा दाह संस्कार गरी सम्पन्न गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रममा भन्ते गुरुमांहरू लगायत हजारौं श्रद्धालु उपासकोपासिकाहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

स्मरणीय रहेको छ दिवंगत भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरले वि.सं. २०२० सालमा बौद्ध परियत्ति शिक्षा स्थापना गर्नुभएको थियो ।

उहाँका शिष्यहरूले आजसम्म पनि बुद्ध शिक्षा प्रचारार्थ अमूल्य योगदान दिइरहनु भएका छन् । बुद्ध शिक्षा प्रचार कार्यमा उहाँहरू एक बलियो खम्बाको रूपमा प्रस्तुत भइरहनु भएका छन् । उहाँका ती शिष्यहरूको नाम यसरी उल्लेख गर्नसकिन्छ–

(१) भिक्षु सुदर्शन महास्थविर (दिवंगत)
(२) भिक्षु सुमंगल महास्थविर (दिवंगत)
(३) भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर
(४) भिक्षुणी धम्मवती, (५) माधवी गुरुमां

भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर (दिवंगत) को शिष्यको रूपमा रहनुभएका भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर कुशीनगरमा भिक्षु चन्द्रमणी महास्थविरको उपाध्यायत्त्वमा प्रव्रजित हुनुभएको थियो । बौद्ध जगतको एक बलियो खम्बाको रूपमा रहनुभएको भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर दिवंगत हुनुभएकोले आज बौद्ध जगतमा अपूरणिय क्षतिको महशूस गरिएको छ ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

बा.अ.का.द.नं. - ७०/०४०/४१ म.क्षे.हु.नि.द.नं. १७/०६५/६६

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो।
उपज्जित्वा निरूज्भन्ति तेसंऊपसमो सुखो॥

जन्म :
वि.सं. १९९० पौष २ गते

दिवंगत :
वि.सं. २०६८ भाद्र १८ गते
आइतवार

दिवंगत चन्द्रलक्ष्मी बुद्धाचार्य

हाम्री सम्धिनी चन्द्रलक्ष्मी बुद्धाचार्य
२०६८ भाद्र १८ गते आइतवारका दिन दिवंगत हुनु भएकोले
उहाँका परिवारले यस दुःखद् घडीमा
संसारको अनित्य दुःख एवम् अनात्म स्वभावलाई स्मरणगरी
धैर्यधारण गर्न सकुन् भनी कामना गर्दै
श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं ।

सम्धिनी :
श्रीमती प्रेमशोभा शाक्य

छोरा/बुहारी :
सुदेश शाक्य –
सुलभ शाक्य – एम्वर

छोरी/ज्वाईं :
सुश्री साहीरा शाक्य –
श्रीमती साहीदा शाक्य (पन्त) – बाबुराम पन्त

नाती :
कुन्दन पन्त

सम्धिनी :
श्रीमती रूपशोभा शाक्य

छोरा/बुहारी :
राजेश शाक्य – राधा

छोरी :
सुश्री रेसमा शाक्य

नातिनी :
उत्पला शाक्य

मुद्रक: न्यू नेपाल प्रेस प्रधान कार्यालय: १४२ मनकामना मार्ग, नागपोखरी, काठमाडौं | फोन: ४४३४८५०, ४४३४७५३ | फ्याक्स: ४४३३९२९ | newnepalpress@gmail.com
व्यापारिक कार्यालय: शुक्रपथ, काठमाडौं | फोन: ४२५९०३२, ४२५९४५० | फ्याक्स: (९७७-१) ४२६४७३७ | e-mail: nepalpress@gmail.com

Downloaded from http://www.dhamma.digital

THE DHARMAKIRTI

A BUDDHIST MONTHLY

दिवंगत भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर

अग्ग महा सद्धम्म जोतिक धज

वर्ष-२९; अङ्क-६ **बु.सं. २५५५, कतिं पुन्हि**

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो।
उपज्जितवा निरूज्भन्ति तेसंऊपसमो सुखो॥

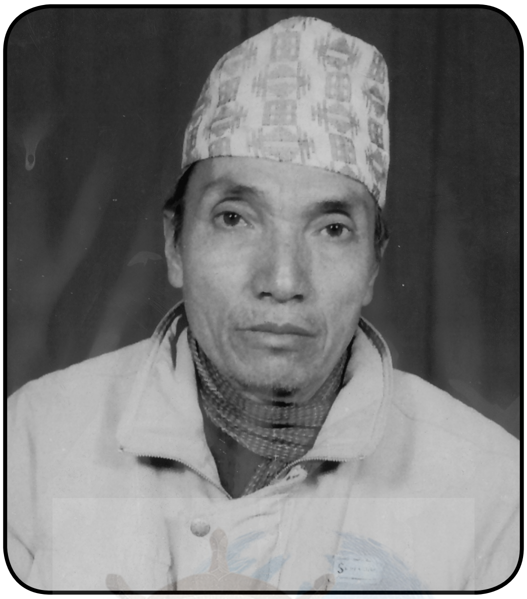

बुदिं :
वि.सं. १९९८
(Nov. 05 1941)

मदुगुदिं :
वि.सं २०६७ पौष ६ गते
मङ्गलवार
(योमरी पुन्हि

दिवंगत नरेन्द्रबहादुर सिंह

सोन्हखुट्टे नयाँ बजार

जिमि जहान छ्यँया हामा **भाजु नरेन्द्रबहादुर सिंह**
२०६७ पौष ६ गते कुन्हु ७० दँया वैशय् आकाझाकां मदुगुलिं मदुम्हसित
सुखावती भुवनय् वास लाय्मा धकाः सुगति एवंम्
निर्वाण प्राप्ति कामना याना च्वना ।

तिरिमय्जु अम्विकादेवी सिंह

काय् : **भगवान सिंह** – *भौ :* **हिरा सिंह**

म्ह्याय् : **विना सिंह श्रेष्ठ** – *जिचाभाजु :* **सुरेश श्रेष्ठ**

म्ह्याय् : **गीता सिंह**

म्ह्याय् : **रीता सिंह श्रेष्ठ** – *जिचाभाजु :* **सुन्दर श्रेष्ठ**

म्ह्याय् : **वणणवती गुरुमां**

छ्य्पिं : **हेबिक सिंह, हमिस सिंह, सुवि श्रेष्ठ,**
सुविन श्रेष्ठ, सुलक्षण श्रेष्ठ, सुदर्शना श्रेष्ठ

सोन्हखुट्टे, नयाँबजार, काठमाडौं

Downloaded from http://www.dhamma.digital